

NORDEN

Nr. 2 - april, 2015

DE FINDER DET GODE LIV I NORDEN

Hollændere står i kø for at flytte mod nord, og hollændere er populære tilflyttere, fordi de tilfører nye ideer og aktiviteter.

Her ses således Caroline Visser, der bor sammen med sin svenske mand ved Sollefteå i Sverige.

På trods af alle odds er det lykkedes hende at få tusindvis af tulipaner til at gro, og hvert forår arrangerer hun nu Norrlands Tulipan Festival.

Læs mere om hende – og andre hollænderes dagligdag i Norden, på side 23-24 inde i bladet

OBS: Udgivelsestidspunkter

NORDEN Nu udkommer i januar, april, juni og oktober.

Deadline for næste nr: 1. maj 2015.

INDHOLD

Side 3	Lederartikel (<i>Karen Ellemann</i>)
Side 4-6	NORDEN skal være EU's vækstregion
Side 8-9	Nordisk radio-tv-samarbejde slår alle rekorder
Side 9	"Op på tæerne" samtidigt i Nordatlanten Velkommen til repræsentantskabsmøde
Side 10-11	Må finde nordiske svar på de europæiske udfordringer
Side 12	Arktis har fået større fokus i dansk udenrigspolitik
Side 13	Sproghjørnet (<i>Henrik Hagemann</i>)
Side 14-15	Gerne mere om Norden på højskolekurser
Side 16-17	Det nordiske samarbejde skal give merværdi for den enkelte borger"
Side 17	Ønsker ligeværdig værdi i det nordiske samarbejde
Side 18	Tre kendte "ambassadører" sammen med Carsten Hansen
Side 19	Rigsfællesskab er som et ægteskab
Side 20-22	Fortællinger omkring Romundgaard (<i>Mette Eriksen Havsteen-Mikkelsen</i>)
Side 23-24	Hollændere finder det gode liv i Norden (<i>Ib Salomon</i>)
Side 25-27	Mange barrierer at overvinde (<i>Peter Riis</i>)
Side 28-29	Bellmans venner i Danmark
Side 30-33	Tema: Litteratur i Norden Da ånden slap ud af flasken Svensk forfatter på visit i skoler i Jylland (<i>Ditte Plauborg</i>) Følgende er nominerede til Nordisk Råds Litteraturpris 2015 Hallå nordiska bokcirklar! Om Kunsten at tale Finsk (<i>Søren Sørensen</i>)
Side 33	Nordisk konkurrence om byudvikling
Side 34	Slår et slag for sund kost i Norden
Side 35	Nordisk Råd vil elektrificere Nordens transportnet

Artikler og indlæg udtrykker ikke nødvendigvis Foreningen NORDENs holdning.

Indlæg, læserbreve, arrangementsomtale m.v. til NORDEN Nu modtages pr. e-post eller på CD med print af teksten vedlagt.

Redaktionen forbeholder sig ret til at forkorte indlæg.

Foreningen NORDEN er en folkelig forening, der siden 1919 har arbejdet for øget samarbejde på kryds og tværs af de nordiske landegrænser.

Kommunikationsudvalg: Karen Ellemann (formand), Georg Møller, Flemming Thøgersen, Jørgen Andresen, Mikkel Faurholdt og Preben Sørensen.

Redaktionen sluttet den 10. marts 2015.

MOTTO: KENDSKAB GIVER VENSKAB

UDGIVER
Foreningen NORDEN i Danmark
Malmøgade 3
2100 København Ø
tlf. 3542 6325 | Fax 3542 8088
landskontoret@foreningen-norden.dk
www.foreningen-norden.dk

ANSVARSH. REDAKTØR
Preben Sørensen
Sundgade 3, 6400 Sønderborg.
tlf. 3391 8510
e-mail: prebensorensen@bbsyd.dk
 LAYOUT
http://kennclarke.wix.com/clarke

NYT FRA REDAKTION

For en gangs skyld vil jeg gerne droppe en aktuel kommentar til bladets indhold og citere følgende:
-En af vores vigtigste værdier er, at vi kan skrive og tale frit. Med tanke på den forfærdelige Charlie Hebdo tragedie i Paris - vil Nordisk Råd arbejde for, at fri presse, kvalitetsjournalistik og ytringsfrihed skal være mærkesager i Norden også i fremtiden. De nordiske lande bør gå sammen om at etablere en strategisk nordisk dialogplatform for journalistik og fri presse, for at styrke hele medieområdet og samle relevante aktører, kundskab og kompetence på feltet, udtaler Kultur og Uddannelsesudvalget i Nordisk Råd (hvor bl.a. landsformand Karen Ellemann er medlem).

Den digitale og økonomiske udvikling medvirker også til et konstant og stigende pres på medielandskabet og journalistikken. Med en ny dialogplatform ønsker politikerne således at sikre de bedst mulige vilkår for en fri presse ved at styrke journalisters faglighed og selvstændighed gennem kompetenceudvikling og udveksling af viden og erfaringer på tværs af Nordens grænser.

Samtidig kan Norden hjælpe journalister og kunstnere, der er forfulgte i deres hjemlande. Vi har tradition for at tilbyde fristeder og gode arbejdsmuligheder. Flere nordiske byer er med i de såkaldte fribynetværk, der især hjælper forfulgte forfattere og journalister.

Redaktionen hilser varmt disse tiltag velkommen og vil gerne – på baggrund af erfaringerne med godt samarbejde med andre Norden-landsforeninger og lokalafdelinger - medvirke til etableringen af en sådan dialogplatform samt opfordre lokalafdelingerne til at støtte sådanne kommunale initiativer til hjælp af forfulgte forfattere og journalister.

Med forårshilsen
Preben Sørensen

FEJL OG MANGLER i nr. 1-2015:

Overskriften side 4 "Danmark overtager stafetten for det nordiske samarbejde" var ikke sprogligt korrekt: Danmark deltager med de øvrige nordiske lande i en stafet, hvor formandsskabet er depechen.

I omtalen side 29 af en rundrejse til Island manglede et tal i det pågældende tlf.nummer. Ved henvendelse til Alf Tornberg er det korrekte nr. 2752 8238.

Endelig var der på side 51 som slut på boganmeldelsen om de islandske sagaer opgivet en købspris på 2.750 kr. Det er inklusive moms og fri fragt, og iflg. den islandske ambassade betales der ikke told af bøger.

OPLAG 10.250

ISSN-NUMMER 0901-4950

TRYK
Rosendahls

Af Karen Ellemann,
MF (V), Landsformand for Foreningen NORDEN

Nordisk samarbejde er fremtidens mulighed - ikke fortidens røst fra graven.

Det nordiske samarbejde nyder stor opbakning i befolkningen og i erhvervslivet. Derfor kan det undre, at de politiske resultater ofte udebliver.

Industriens nordiske samarbejde genererer omsætning i milliard-klassen. De nordiske lande er samlet set Danmark vigtigste marked. De nordiske landes samlede BNP er verdens 11. største. De seneste tal vedrørende samhandel: Tyskland, som vi eksporterer mest til, har en værdi af 101 mia., men Norden har samlet en værdi af 137 mia. (Sverige 74,8 – Norge 42,1 – Finland 17,8 og Island 2,4). Det er tal, der overrasker selv garvede erhvervsfolk viste det sig, da Foreningen NORDEN startede det danske formandskab for det nordiske regeringssamarbejde 2015 med en erhvervskonference i slutningen af januar.

Hvorfor elsker vi at underkende den nordiske virkelighed, i stedet for at høster frugterne af et samarbejde, der er mere rodfast end noget samarbejde, vi ellers deltager i? Et samarbejde, der har mere folkelig legitimitet end noget andet samarbejde. Et samarbejde, der er præget af et værdifællesskab, vi ikke ser magen til nogen andre steder.

Hvorfor anerkender vi ikke, at vi hver for sig er små lande på den globale scene. Vores eneste mulighed for at blive hørt er at stå mere sammen. Og der er ingen hindringer – andet end de psykologiske, som vi åbenbart stadig bærer rundt på. Det er dem, der er fortidens røst fra graven. Og fremtidens muligheder kan risikere, at blive begravet i samme grav, hvis vi ikke snart tager os sammen. Hver for sig kan vi ikke høres internationalt, sammen vil vi have alle muligheder for at blive både set og hørt. Vores modeller er jo efterspurgt, The Scandinavian Way. Ingen af de, der ser på vores velfærdsmodel, vores demokrati-

model, vores innovation og miljøprofil kender forskel på os. Ingen uden for Norden kan se forskel på os – men vi kan selv!

Hvis vi skal realisere potentialet i det nordiske samarbejde, er det vigtigt, at vi har en struktur, der er gearet til at tage udfordringerne op. Foreningen NORDEN har længe haft et ønske om at få det nordiske samarbejde struktureret, så det i højere grad kommer til at afspejle dagens udfordringer og i højere grad bliver i stand til at levere resultater.

Vi har brug for Norden på den globale scene. Det kan ændre et fremtidsscenarie med fem tabere til et fremtidsscenarie med en vinder.

Norden skal være EU's vækstregion

Gennem øget samarbejde mellem politikere, erhvervsliv og arbejdsmarkedets parter

Erhvervslivet, arbejdsmarkedets parter og de folkelige organisationer ønsker, at alle implicerede parter inklusive politikerne vil arbejde for at fremme det nordiske samarbejde på hele erhvervsområdet. Det blev fastslået ved Foreningen NORDEN's erhvervskonference den 22. januar på Christiansholm Slot i Klampenborg.

-Mit ønske om at kunne byde jer velkommen her skyldes en dyb bekymring for, at vi fjerner os for meget fra hinanden, selvom vi har så meget til fælles i Norden, og jeg vil opfordre alle nordiske virksomheder til at se Norden som eet hjemmemarked, sagde konferencens vært, general-konsul *Fritz Schur* i sin velkomst til de ca. 50 deltagere fra

{ se Norden som eet hjemmemarked }

Fritz Schur – Generalkonsul

erhvervslivet og dets organisationer, ministerier, ambassader og landsdækkende medier.

Landsformand *Karen Ellemann* understregede det unikke i, at erhvervslivet og en folkelig forening står sammen om et fælles mål:

-Vi ønsker en mere strømlinet struktur i det nordiske samarbejde og med civilsamfundets inddragelse i de politiske beslutninger. Den danske regering har fra årsskiftet overtaget formandskabet for det nordiske regeringssamarbejde. Nu er tiden inde til at få mærkbare og konkrete resultater på en lang række områder, gerne under dansk ledelse.

Ekstremt vigtigt erhvervsområde

-Norden er et ekstremt vigtigt erhvervsområde, som udgør 21 % af Danmarks samlede eksport, sagde ministeren for nordisk samarbejde, *Carsten Hansen*, der gennemgik følgende fire områder, som det danske formandskab vil prioritere:

-at skabe konkret merværdi for virksomhederne herunder at styrke den nordiske iværksætterkultur

-at skabe yderligere vækst og beskæftigelse bl.a. inden det grønne og kreative område

-at iværksætte en langsigtet indsats for at udvikle en fælles branding af Norden

-at søge yderligere grænsehindre fjernet, som værende en væsentlig væksthæmmer.

Ministeren oplyste at både statsministeren og han selv har bedt sine nordiske kollegaer at følge disse problemer op, og han har således nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter for erhvervsorganisationer og fagbevægelse til at kortlægge foreliggende problemer for det nordiske samarbejde på erhvervs- og arbejdsmarkedsområdet.

Gå ind i kampen

-Det er meget positivt, at Foreningen NORDEN har taget initiativ til denne konference, sagde formanden for Dansk Metal, *Claus Jensen*, som understregede at det nordiske

Den smukke ramme om erhvervskonferencen.

samarbejde på arbejdsmarkedet er helt unikt med et kollektivt aftalesystem, som gør virksomhederne fleksible og innovative:

-Jeg vil opfordre erhvervslivet til i højere grad at gå ind i kampen for den nordiske model –det er ikke nok at fagbevægelsen og politikerne alene kæmper herfor. Vi må også beskyttes imod et politisk pres udefra bl.a. i EU. Der skal være plads til vores model inden for det europæiske fælleskab.

Satse på de stærke sider

-Vi skal satse på vore stærke sider i fællesskab, præget af international åbenhed, ellers kan vi ikke konkurrere, sagde formanden for Dansk Industri, Lars Mikkelsen - Jensen, som omtalte begrebet New Nordic

Approach, der havde været temaet ved DI's årsmøde i 2013:

Han nævnte flere projekter med samarbejde på nordisk plan mellem virksomheder, der tiltrækker investeringer og kompetencer, samt det organisatoriske samarbejde på tværs. Udfordringerne er bl.a. de nordiske landes forskellige tilknytninger til EU - og udvikling i omkostningsniveauet.

Stort potentiale

-Den danske eksport til andre nordiske lande udgør 72 mia. kr. hvoraf transportområdet er det største, oplyste adm. direktør for Dansk Erhverv, Jens Klarskov, som påpe-

gede det store potentiale for en udviklet serviceeksport til –og fra de nordiske lande.

Han omtalte udviklingen i Øresundsintegrationen, som på grund af finanskrisen er på nogenlunde samme stade som i 2005 og omtalte problemer for udvidet erhvervssamarbejde bl.a. forskellige skatte - og arbejdsmarkedsregler på konkrete områder, samt udtrykte ønske om nordisk harmonisering ved ny lovgivning, realisering af forslagene i Grænseshindringsrapporten samt om en øget fælles nordisk repræsentation og erhvervs-samarbejde.

Norden er en lille stormagt

-Norden bliver af erhvervslivet anset for det bløde, mens EU er det mere

der skal være plads til vores model inden for EU

hårde men Norden er det hele, hvis vi vil. Vi er grumme lidt ambitiøse med hensyn til det nordiske samarbejde, hvor vi i stedet bør have en selvforståelse af, at Norden er en lille stormagt på 26 mill. indbyggere. Alle implicerede bør sætte en ambition om, at Norden skal være EU's vækst-region med et potentiale, som bør udnyttes bedre, når man bevæger sig fra festtalerne til virkeligheden, understregede formanden for Nordisk Grænsehindrings Råd, fhv. minister *Ole Stavad*.

-Den vigtigste opgave er fortsat at forhindre nye problemer og nye barrierer i at opstå. Det kræver en massiv indsats og en tæt kontakt mellem myndighederne i vore lande. Hver gang et land ændrer praksis, regler og lovgivning, skal der tages højde for, de nye regler ikke skaber problemer og nye barrierer for "Nordens Indre Marked" og den frie bevægelighed. Også samarbejdet om udarbejdelse og implementering af EU

direktiver, er et fokusområde, hvor vi hele tiden arbejder for at koordinere og gøre det bedre.

-En anden stor opgave er at sikre præcis og forståelig information, som er let tilgængelig og som når ud til de virksomheder og personer, der har brug for dem. Ved at opbygge et kontaktnet med alle relevante organisationer, der har store medlemskarer, kan vi sikre at informationerne er lette at finde, når man skal bruge dem.

-Det er fortsat en hovedopgave for Grænsehindringsrådet at drive på for at fjerne - og nedbryde eksisterende hindringer. Det er et besværligt og langsommeligt arbejde, men gennem de seneste år har Norden alligevel leveret meget betydelige resultater, som gør det stadig enk-

lere for mennesker og virksomheder at bevæge sig på tværs af grænserne i Norden, sagde Ole Stavad.

Indlæggene efterfulgtes af en bred og positiv debat med kommentarer fra *Martin Danielsen*, Dansk Erhverv, fhv. minister *Bertel Haarder*, folketingsmedlem *Finn Sørensen* (EI), folketingsmedlem *Jakob Lund* (S), den norske ambassadør *Ingvar Havn*, erhvervskommentator *Leif Beck Fallesen*, fhv. folketingsmedlem *Line Barfod*, og folketingsmedlem *Mike Legarth* (K), inden afsluttende bemærkninger af Fritz Schur og Karen Ellemann - med en tak til ordstyreren, fhv. minister *Helge Sander*. ■

*at sikre præcis og
forståelig information,
som er let tilgængelig*

Fakta om Grænsehindringsrådet

Beretning om Grænsehindringsrådets virke i 2014 kan gratis hentes hjem via Nordisk Råds hjemmeside: www.norden.org

Et udsnit af konferencedeltagerne

HERLUFSHOLM SKOLE TILBYDER:

- Grundskole 6. - 10. klasse
- Dansk studentereksamen (STX)
- International 9. kl./1.g med IGCSE eksaminer (Prep-IB)
- International Baccalaureate (IB)
- International sommerskole

HERLUFSHOLM SKOLE

- en dansk skole med globalt udsyn

Herlufsholm Skole er en traditionsrig, dansk skole med mange elever, der har forældre bosiddende i udlandet.

På kostskolen bestræber vi os på at skabe et hjemligt miljø, hvor undervisning, fritidsaktiviteter og livet på elevgårdene udgør kernen i kostelevernes fælles hverdag.

De smukke omgivelser, historiske traditioner og stærke værdier er med til at skabe rammen om en uddannelse med et højt fagligt niveau, hvor der er plads til individualitet og ambition samt fokus på både personlig og akademisk udvikling.

SOMMERSKOLE D. 17. - 31. JULI 2015

Tilbring 2 sjove og spændende uger i sommerferien på Danmarks ældste kostskole i selskab med 13-15 årige fra hele verden.

Programmet byder på niveauinddelt danskundervisning, sportslige og kreative aktiviteter samt ekskursioner og oplevelser. Lær om Danmark, mød nye venner og nyd de enestående, historiske og smukke rammer som Herlufsholm Skole kan tilbyde. Er du god til dansk, kan du også deltage på vores internationale linje, hvor eleverne i stedet for danskundervisningen arbejder med et spændende medieprojekt.

LÆS MERE OM SKOLEN PÅ WWW.HERLUFSHOLM.DK

Nordisk tv- og mediesamarbejde slår alle rekorder

Målt på samtlige parametre blev 2014 et stort rekordår for Nordvisions-samarbejdet. Samlet set sendes der i gennemsnit 12 nye nordiske programmer eller nyhedsindslag hver dag året i Norden. Især børneområdet rykkede til nye højder. Effektivt og generøst samarbejde er to af forklaringerne på rekorden, vurderer leder af Nordvisionssekretariatet i København.

Af Ib Keld Jensen

Med 55 år på bagen er Nordvisions-samarbejdet stærkere funderet end nogensinde. Og det kan dokumenteres med tørre tal for de fire hovedparametre. Ikke tidligere har antallet af samproduktioner, udveksling af programmer, arkivklip og nyheder samlet eller hver for sig nået de nuværende højder. Dertil kommer, at samarbejdet om at udvikle og udveksle formater også sætter rekord.

I alt 4442 programepisoder blev sendt på kryds og tværs af de nordiske landegrænser, og dermed er rekorden på 3991 programepisoder fra 2010 slået. Der har således aldrig været vist mere nordisk tv på de nordiske public service-kanaler end netop nu.

-Der er flere forklaringer på den bemærkelsesværdige udvikling. Alle bolag i det nordiske samarbejde er underlagt stagnerende budgetter midt i en tid, hvor de skal producere indhold til stadig flere platforme. Samtidig ser vi den voldsomme udvikling i medieverdenen, hvor store spillere som Facebook, YouTube og Google fylder stadig mere. Det har fået os til at rykke tættere sammen som broderfolk og spørge, hvad vi kan gøre sammen," vurderer Nordvisions generalsekretær, *Henrik Hartmann*.

Er ikke konkurrenter

Hele grundpræmissen for samarbejdet er, at jo mere man samarbejder jo billigere og mere indhold bliver der skabt. Fundamentet for dette er de syv genregrupper - børn, drama, fakta, kultur, ung, undervisning og undersøgende journalistik -, programudvekslingssamarbejdet og Nordvisionssekretariatet i København.

-Medarbejderne i de enkelte bolag oplever ikke hinanden som konkurrenter men som gode kolleger, man kan dele sine programidéer, strategier og overvejelser med. Der er generelt en ualmindelig høj grad af tillid, og jeg oplever at samarbejdet er mere generøst end nogensinde," siger

Henrik Hartmann, med fortsat et meget lille sekretariat med blot tre ansatte, der koordinerer samarbejdet.

Børneprogrammer hitter

Mest bemærkelsesværdig er udviklingen inden for børneprogrammerne, som gik fra en rekord i 2013 på 650 samproduktioner til en ny rekord i 2014 med 950 samproduktioner. Det svarer til, at der sendes et nordisk børneprogram hver dag – tre steder i Norden – året rundt. Henrik Hartmann kalder udviklingen for en sand eksplosion og en fantastisk god måde at udnytte licenspengene på i Norden.

Intensivt nordisk nyhedssamarbejde

Nordvisionssamarbejdet bygger på princippet om "*at vi deler det vi ejer*". I praksis betyder det, at DR, NRK, Yle og RUV har lige så mange nyhedsklip fra u-bådsjagten i den svenske skærgård at vælge i mellem, som SVT selv har.

Bolagene kan også gå i hinandens arkiver og fiske hele programmer eller dele af programmer frem, med mindre rettighedsspørgsmål spænder ben for øvelsen. Både antallet af samproduktioner og programudvekslinger er på det højeste niveau nogensinde, og det gælder også for de 3200 nyhedsindslag, som nyhedsredaktionerne desuden har udvekslet. Stigningen i udvekslingen af nyhedsklip kan dels forklares med implementeringen af distributionssystemet Nordif3, men også med et øget behov for forskellige nyhedsklip for NV-bolagenes web-tjenester.

Formatsamarbejdet stiger

Mens det traditionelle Nordvisions-samarbejde sætter nye standarder på alle parametre, så viser den samme tendens sig inden for det relativt nye formatsamarbejde. I forbindelse med Nordvisions 50 års jubilæum i 2009 søsatte Nordvisionssekretariatet en format idékonkurrence, som siden har været årligt tilbagevendende i flere genrer. Formatsamarbejdet er ved udgangen af 2014 oppe på ca. 40 formater, som er blevet til ved at pulje kreativitet og investering i formatudvikling.

Fællesplatforme

- nyeste form for samarbejde

Både DR og NRK har community platform for ny rytmi-ske musik, og de to nordiske bolag har nu indgået et samarbejde om at udvikle og drifte en fælles platform. Samarbejdet går eksempelvis ud på at udvikle nye funk-

tionaliteter på sitet, der gør det muligt at dele tracks og redaktionelle indsatser på tværs af landegrænser således, at dansk musik kan opnå synlighed i Norge og omvendt.

Samarbejde om sociale medier

De nordiske tv og mediebolag har ligeledes indledt et samarbejde i 2014 omkring brugen af sociale medier.

Sammen arbejder Nordvisions - partnerne bl.a. med professionalisering af brugen af sociale medier og fællesstandards for måling og analyse af sociale medier. Som på de øvrige områder samarbejder bolagene for at spare tid og penge, for at kunne sammenligne deres aktivitet med andre aktører og for at kunne udveksle viden og data på tværs af Norden omkring bedste praksis. ■

”Op på tæerne” samtidigt i Nordatlanten

Et populært færøsk radioprogram ”Upp á Tá ” (Op på tæerne) med skandinavisk dansemusik og interviews, bliver fra 1. maj til en samsending med Grønlands Radio og Islands Radio, fortæller programredaktør *Elis Poulsen*, under et besøg i Sønderjylland, med en direkte reportage fra årsmødet i Den færøske Forening for Sønderjylland.

-Vores radioprogram, som sendes hver fredag aften, bliver meget aflyttet rundt om i byggerne, hvor der flere steder bliver arrangeret fællesdans i forsamlingshusene med 50-100 deltagere. Jeg tog initiativ til et sådant samarbejde med landsradioerne i Grønland og Island, som nu kan gennemføres med nordisk fondsstøtte.

-Det bliver en 3 timers direkte udsendelse, hvor programværterne i Thorshavn, Nuuk og Reykjavik skiftes til – på sit eget sprog – at annoncere og afspille en dansemelodi. Der eksisterer allerede en sådant nordatlantisk samarbejde på TV-siden, men det er 1. gang på radio-området, fortæller programredaktøren, der håber at der således bliver fællesdans i alle tre områder fremover. ■

Fra venstre programredaktør Elis Poulsen og tekniker Finnur S. Olsen under en live-udsendelse fra årsmødet i Sønderborg, der fandt sted i haveforeningen Sundveds klubhus.

Velkommen til repræsentantskabsmøde

Foreningen NORDEN's ordinære repræsentantskabsmøde 2015 afholdes **lørdag den 30. maj kl. 10.00** i Landsitingssalen på Christiansborg.

Som ved tidligere repræsentantskabsmøder er alle medlemmer af landsforeningen velkomne til at overvære mødet – dog uden stemmeret, hvis man ikke på forhånd er udpeget som repræsentant for en lokalafdeling.

Ønsker man at deltage i frokosten i forbindelse med mødet, er prisen for ikke-delegerede kr. 100,-. Det er af

sikkerhedsmæssige årsager nødvendigt med forudgående tilmelding til landskontoret (se tlf. nummer og e-mail adresse side 2 i bladet) senest en uge før.

NB: Kom i god tid, da deltagerne først skal igennem sikkerhedskontrollen på Christiansborg. ■

Med venlig hilsen
Landsstyrelsen

Må finde nordiske svar på de europæiske udfordringer

Nordens fremtidige rolle i Europa drøftet på Christiansborg

Der var fuldt hus i Landstingssalen på Christiansborg den 5. februar, da Foreningerne Nordens Forbund, Europabevægelsen og Norden i Fokus indbød til en bred debat om Norden og EU, med journalist Lene Johansen som en aktiv ordstyrer.

Landsformand og fhv. minister *Karen Ellemann* lagde i sin velkomst vægt på at skal de nordiske lande være en attraktiv samfundsmodel også fremover, må vi træffe også de vanskelige afgørelser:

-Norden har vægt i Europa, og den nordiske pragmatisme skal også være en del af fremtiden. Vi må finde nordiske svar på de europæiske udfordringer og vænne os til det europæiske samtidig med at vi arbejder aktiv med at udbrede en nordisk dagsorden i Europa.

Rune Siglev, erhvervspolitisk chef i Djøf, bød velkommen på vegne af

Europabevægelsen og understregede at organisationen også er en stor fortaler for det nordiske samarbejde, der kan føre til et endnu bedre europæiske samarbejde.

Den nordiske Stortingspræsident og formand for Foreningen NORDEN i Norge, *Olemic Thommessen*, betegnede Norden som et godt fælles hjemmemarked og omtalte samarbejdet i Europarådet, hvor der i fælleskab må arbejdes for en demokratisk udvikling. Han opfordrede Nordisk Råd til at være mere konkret og med færre sager. Desuden må vi i Norden i højere grad kikke på de tunge områder m.h.t. den nordiske samarbejde som f.eks. infrastruktur og dagpengesystemer.

Folketingets formand, *Mogens Lyketoft*, understregede at Norden er et fællesskab, der på europæisk plan har de bedste muligheder for at realisere vores projekt, og vi skal ikke nød-

{ Norden er et fællesskab }

vendigvis ændre for meget herpå. Han nævnte de mange fordele ved de nordiske velfærdssamfund, men den nordiske model er presset af social dumping og manglende skattebetalinger fra de rige selskaber.

Historikeren, professor *Uffe Østergaard*, lagde op til en debat om de fremtidige, mulige samarbejder de nordiske lande imellem, ved en gennemgang af den historiske udvikling af landene i Europa og herunder Norden:

-Vi respekterer forskellene mellem de enkelte nordiske lande, men der er også tale om en række fællestræk bl.a. en tradition for folkelighed og folkelige bevægelser og med en fælles lutheransk kirke. Vi har også et fælles nordisk arbejdsmarked, der nu bliver udfordret af udviklingen i det øvrige Europa. ■

Fra den afsluttende paneldebat. Fra højre: *Olemic Thommessen*, *Bertel Haarder*, *Karen Ellemann*, *Morten Helveg Petersen*, *Margrethe Auken*, *Rune Siglev* og *Kasper Ernest*.

Olemic Thommessen, Stortingspræsident og Formand for Foreningen NORDEN i Norge. Karen Ellemann, Landsformand for Foreningen NORDEN i Danmark, og Bertil Haarder, Formand for Nordisk Råds dansk delegation.

foto Hasse Ferrold

Ærgerligt det ikke bliver til mere

Formanden for det danske delegation i Nordisk Råd, fhv. minister *Bertel Haarder*, udtrykte på konferencen – på baggrund af mange års erfaringer – at det er ærgerligt, at det nordiske samarbejde ikke bliver til mere. Han nævnte forvarssamarbejdet som et positivt eksempel og støttede det nye Stoltenberg-forslag om nedsættelse af en nordisk forsvars- og sikkerhedskommission bl.a. i relation til Arktis-området. Der arbejdes også med et øget samarbejde på sundhedsområdet samt med fjernelse af grænsehindringer de nordiske lande imellem.

Medlem af EU-Parlamentet, *Morten Helveg Petersen* (R) erkendte at det nordiske ikke fylder meget i EU-Parlamentet, men de store fordele ved et øget energisamarbejde i Norden, vil vise vejen for de øvrige europæiske lande.

Hans parlamentets-kollega, *Margrethe Auken*, (SF) omtalte sine mange års erfaring med nordisk samarbejde, som ofte savner at være mere forpligtende. Det vil være nemmere på EU-plan, hvis Norge også var medlem. Den nordiske model med åbenhed og folkelige organisa-

tioner kan ikke eksporteres uden en stærk fagbevægelse.

Rune Sigvel tilføjede, at nordisk fagbevægelse må forklare de øvrige EU-lande, at det kræver hårdt arbejde og en stærk organisation på begge sider af arbejdsmarkedet. Også EU-Kommissionen har accepteret fordelene ved et sådant aftalesystem- også om arbejdsmarkedspensioner.

Slutteligt understregede EU-chef i Dansk Erhverv, *Kasper Ernest*, at det er mere relevant med det nordiske samarbejde end før – også på europæisk plan- med de klare fælles interesser Norden har også på EU-plan. ■

Der var fuldt hus i Landstingssalen.

Arktis har fået større fokus i dansk udenrigspolitik

Orientering af Arktis-ambassadør ved NORDEN -møde i Odense

Ambassadør Erik Vilstrup Lorenzen.

- De forskellige problemer i forbindelse med Arktis-området har fået større fokus i dansk udenrigspolitik, og derfor har det danske kongerige fået en arktisk strategi, oplyste den danske Arktis-ambassadør, *Erik Vilstrup Lorenzen*, ved Foreningen NORDEN's medlemsmøde den 5. februar i det nye Nordatlantisk Hus ved Odense havn.

Han har som tidligere dansk ambassadør i Canada et solidt kendskab til udviklingen i – og samarbejdet om det arktiske område, hvor drøftelserne i Arktisk Råd foregår i et tæt samarbejde med Færøerne og Grønland.

Det gælder bl.a. forsvarets opgaver i Arktis, overvejelserne om den fremtidige råstofudvinding, behovet for øget søredningstjeneste i takt med den øgede turisme i området samt om hele klima- og miljøområdet med risikoen for oliespild og skibsforslis.

I Arktisk Råd råder der konsensus, om at grundlaget for samarbejdet er den internationale havkonvention. Et andet aktuelt emne er udviklingen af søberedskab i regionen.

- Der eksisterer ikke en sikkerhedstrussel i regionen. Selv om der er

uenighed om territoriale grænser blandt de fem kyststater (Danmark - via Grønland, Norge, Rusland, Canada og USA), enes landene om, hvordan man skal arbejde - alle ønsker at bevare Arktis.

Om det nye danske krav om en udvidet andel af Nordpolen i relation til Kontinentalsoklen d.v.s. det område der fysisk er bundet til Grønland, oplyste ambassadøren, at dette skyldes nye og bedre data, og de kommende forhandlinger med bl.a. Rusland om godkendelse heraf kan tage mange år.

Han understregede at samarbejdet med netop Rusland i Arktisk Råd lægges der stor vægt på. Man ønsker ikke at EU eller FN skal blande sig i dette samarbejde, og der sker først en afdækning af den konkrete viden om Nordpolen, inden der vil foregå politiske drøftelser om den fremtidige opdeling mellem landene.

I den efterfølgende spørgetid orienterede han bl.a. om forholdene omkring Hans Ø samt understre-

gede, at Sverige og Finland også er ligeværdige medlemmer af Arktis Råd - ud fra en bredere definition end at være kyststater i forhold til det arktiske område.

Udviklingen i Grønland

Den anden indleder ved medlemsmødet var SF's Grønlandsordfører, *Annette Vilhelmsen*, der på baggrund af en aktuel debat i Folketinget gav en bred orientering om udviklingen på Grønland med ønsket om en mere bæredygtig udvikling, ikke baseret alene på minedrift, og et mere ligeværdigt samarbejde bl.a. på det maritime område.

Hun fremhævede de folkelige værdier- og bevægelser på Grønland og hele den skattebærende af fælles kultur mellem Danmark og Grønland, der eksisterer og er skildret af forfattere som Kim Leine, Carsten Jensen og Havsteen Mikkelsen.

-Vi i Danmark var blevet fattigere, hvis vi kun var os selv, fremhævede Annette Vilhelmsen. ■

Fhv. minister, folketingsmedlem Annette Vilhelmsen ved NORDEN-mødet i Odense.

Henrik Hagemann

Dansk, nordisk eller ...?

Den 4. artikel om det danske og nordiske ordstofs oprindelse

'Hokus, pokus, filiokus!'

Overskriften er den folkelige omskrivning af den latinske formular i den katolske kirkes nadver: 'Hoc est corpus filii' dvs. 'dette er Sønnens legeme'. Det var sandsynligvis det ordvalg der blev brugt når alterbrødet forandredes til Kristi legeme, den såkaldte transsubstantiering; i vore dages nadver hedder det 'dette er Kristi legeme'.

1500-tallet bød på store forandringer også sprogligt i de nordiske lande. Bogtrykkerkunsten slog igennem, den kirkelige reformation betød overgang fra latin til nationalsprogene som kirkesprog, bibelen blev oversat til nationalsprogene (dog ikke norsk!), kongemagten overtog kirkegodset og blev endnu mere magtfuld (kongen ejede nu over 60 % af Danmarks jord), og Kalmarunionen gik delvis i opløsning ved at Sverige-Finland løsrev sig i 1523. Jo da, der skete noget.

Bogtrykkerkunsten og kravet om at gøre kirkens sprog tilgængeligt på nationalsprogene førte til vigtige bogudgivelser. Mest kendte bogtrykker fra den ældste tid er Gotfred af Ghemen, en hollænder der kom til København omkring 1489, blev dansk statsborger og udgav den første bog på dansk: Den Danske Rimkrønike.

Bogtrykkerkunsten nåede først til Norge i 1643; før da skulle al norsk litteratur trykkes i universitetsbyen København! Island derimod fik sit første trykkeri allerede i 1530; det blev oprettet af den sidste katolske biskop i Island, Jón Arason i Hólar.

Den såkaldte 'Ældste danske bibeloversættelse' udkom kort før 1500; den er sprogligt ubehjælp-som. Oversættelsen har skrevet nærmest skoledrengeoversættelser af tunge latinske konstruktioner, for der var jo ingen tradition at støtte sig til. Helt anderledes blev det med de lidt senere oversættelser.

Hans Tausen, reformationens store skikkelse i Danmark, udgav i 1535 en oversættelse fra hebraisk af de fem mosebøger, men havde amtidig støttet sig både til den autoriserede katolske bibel, Vulgata, og Luthers oversættelse til tysk; i 1539 udkom Hans Tausens såkaldte postille, en samling prædikener over søndagenes epistler og evangelietekster til fri afbenyttelse for præsterne. Hans Tausen havde meget stor gennemslagskraft, og i oktober 1536 vedtog rigsdagen at Danmark skulle forlade den katolske kirkeordning og indføre en luthersk inspireret afløser. Hans Tausen medvirkede i udformningen af den kirkeordinans, som blev udsendt i 1537. Kirken var nu en dansk statskirke med kongen som overhoved.

Dermed var både ritualerne, salmerne og prædikenerne blevet danske. Men det var nok så vigtigt at vi fik en samlet dansk bibeloversættelse. Det skete med Christian den 3.s bibel fra 1550.

Kongen vidste naturligvis at herredømmet over kirken var en væsentlig magtbastion. Derfor blev reformationen sat igennem også i Norge på samme vis som i Danmark. Dansk eller en variant af dansk, kaldet 'degnedansk', var således kirkesprog i Norge vistnok lige til sprogreformerne i Norge i 1800-tallet.

På Island blev kirken evangelisk-luthersk i 1551 efter voldsomme stridigheder mellem de katolske og de lutherske. Den sidste katolske biskop blev således halshugget sammen med sine to sønner, og reformationen blev trumfet igennem ved at bønder og embedsmænd af danske soldater blev tvunget til at sværge troskabsed til den danske konge. Allerede i 1584 fik Island en fuldstændig bibeloversættelse, og i 1589 en salmebog. Island blev trods det danske overherredømme altså ikke tvunget til at have dansk som kirkesprog.

Færøerne fulgte de norske forhold med reformationen, og dansk var kirkesprog helt til 1939. Det betød fx at frikirkerne på Færøerne tidligere ikke bare var selvstændige menigheder som i tros-spørgsmål havde sat sig uden for folkekirken. De var også sprogligt protesterende; frikirkerne brugte nemlig færøsk og ikke dansk som deres kirkesprog. Mange folkekirkemedlemmer mente dog i tidligere tid at Vorherre bedre forstod dansk end færøsk – siger man. Indtil 2007 var Færøerne et stift i den danske folkekirke; først da fik man helt sin egen folkekirke.

Allerede året efter Kalmarunionens opløsning i 1523 brød Gustav Vasa med romerkirken. Gustav Vasas bibel 1541 var oversat af ærkebiskop Laurentius Petri med hjælp af bl.a. broderen Olavus Petri. Den er i modsætning til Christian den 3. bibel stærkt arkaiserende.

I Finland, som altså var en del af Svea Rike, var man sprogligt også tidligt på færde. Biskop Mikael Agricola udgav 1543 den første bog på finsk; det var en abc og sammen med den en katekismus, altså en 'lærebog der kort sammenfatter den kristne tros grundlæggende indhold i form af spørgsmål og svar'.

Hvori forandringerne i ordstoffet bestod? Svaret på det må vente til næste artikel. ■

Sprog
gh
j
ør
ne
t

Gerne mere om Norden på højskolekurser

Ny forstander på Rude Strand Seniorhøjskole om fremtidige nordiske kurser

Det årlige nordiske kursus på Rude Strand Seniorhøjskole den 18. -24.februar var denne gang nyt også for kursuslederen, skolens forstander **Ulla Fisker**, der startede sit job i maj i fjor. Med en baggrund som leder og underviser i Grønland ser hun frem til flere kurser om Norden på højskolen fremover.

Forstander Ulla Fisker.

Det nordiske kursus blev som tidligere år gennemført i samarbejde med Foreningen NORDEN med landsforeningens tidligere formand **Arne Nielsen** som den anden kursusleder. Blandt de 58 kursister sås også landsforeningens næstformand, **Georg Møller**, med frue.

Om sin tid i Grønland fortæller Ulla Fisker, at hun i perioden 1984-2000 havde sit virke som lærer og skoleleder først ved Thule Basen og senere ved basen i Sdr. Strømfjord også som Kultur- og fritidsleder.

-Det var et meget alsidigt og spændende job med små skoleklasser og med undervisning i flere fag. Men det handlede også om at etablere og støtte et civilsamfund, hvor jeg begge steder hjalp med at oprette borgerråd for de ansatte og deres familier, til fremme af deres civile rettigheder.

-Det var for mig en meget spændende periode med stadig udvikling også for mig personligt som leder. Samtidig

betød oplevelsen af landet, naturen og befolkningen også utroligt meget- jeg oplevede så at sige forsidens af medaljen, fortæller Ulla Fisker.

Lige til højrebænet

-En videreførelse af det nordiske kursus, i et positivt samarbejde med Foreningen NORDEN, lå for mig derfor lige til højrebænet, med de nordiske erfaringer jeg selv har gjort gennem årene.

-Som det fremgår af programmet kommer vi vidt omkring på kurset både geografisk og indholdsmæssigt. Der skal også være plads til kunsten i dens forskellige ytringsformer, og der skal samtidig gerne være lidt for enhver smag.

-Vi har også nordiske emner på programmet ved andre af højskolens kurser i årets løb, og vi afholder således et rejsekursus om Island med først en uges undervisning på skolen om dette spændende nordiske land inden en uges rundrejse på øen.

-Med min særlige viden om Grønland ser jeg også gerne arrangeret et kursus om denne del af rigsfælleskabet, hvis der er interesse herfor, slutter højskolens forstander.

Islandsk visit

Blandt dette års indledere på det nordiske kursus var den islandske forfatter **Kristin Marja Baldursdottir** (tidligere modtager af Nordisk Råds Litteraturpris), der på letforståelig dansk fortalte om sit forfatterskab bl.a. de også i Danmark kendte "Karitasbøger".

Historikeren **Lars Hovbakke Sørensen** fortalte om Besættelsestiden, og sognepræst **Marianne Frank Larsen** gav kursisterne et meget levende indtryk af den norske forfatter Per Pettersons bog "Jeg nægter".

Inden deltagerne aflagde et meget spændende besøg på det nye Moesgård Museum med **Jeppe Garly** som rundviser, fortalte han i tilknytning hertil om "Bronzealderfamilien fra Borum Eshøj" og ved et aftenforedrag om "Lindholm Høje" i udkanten af Aalborg.

Søndagen var helliget Island, hvor **Else Ploug Isaksen** fortalte om islandsk kunst, og **Torben Rasmussen** causerede over emnet "Hvad kan danskerne lære af det islandske folk- eller: Hvad skal vi muligvis ikke lære?".

Store udfordringer

Filosoffen og forfatteren **John Engelbrecht** var en forrygende oplevelse, og den tidligere forstander ved Knud Rasmussen Højskolen og senere ved Det Grønlandske Hus

i Aarhus, *Svend Kolte*, skildrede udviklingen for det moderne Grønland – bl.a. i relation til den forøgede internationale interesse for Arktis – området.

Svend Kolte skildrede Grønlands unikke situation med et areal på størrelse med hele Europa, med en befolkning på kun 56.000 (samt 15.000 grønlandere bosat i Danmark), og med en fortsat meget stor afhængighed af fiskerierhvervet.

-Det danske bloktilskud svarer til 63.000 kr. årligt pr. indbygger, men er nødvendigt hvis et velfærdssamfund skal opretholdes. Der er fortsat sociale problemer bl.a. blandt ungdommen, hvor kun 45 % får en kompetencegivende uddannelse efter folkeskolen.

-Forskellene på rig og fattig er større i Grønland end i USA. Der er meget store udfordringer også for erhvervslivet fremover både hvad angår fiskerierhvervet, turismen og minedriften, sagde Svend Kolte, der med flere eksempler skildrede de forskellige sprogdialekter og den meget store forskel på det grønlandske - og det danske sprog. Sproget kunne kursisterne efterfølgende også lytte til ved en koncert af Kajakkoret med *Jan Gotlieb* som dirigent. ■

HØJSKOLE FOR MODNE VOKSNE
- indsigt, udsyn og samvær!

Nyt spændende rejsekursus
på Rude Strand Seniorhøjskole

Rejsekursus til Island

24. Juni – 06. Juli 2015

To uforglemmelige højskoleuger fordelt på Rude Strand og Island. Fem dages forberedelseskursus på højskolen, hvor vi tuner os ind på den islandske folkesjæl. Herefter er der afgang til 8 dages rejse i den utroligt varierede islandske natur med vulkaner, gletsjere og vandfald.

Få særskilt program om hele rejsen. Tlf. 8655 8944
eller mail: mail@rudestrand.dk

Rude Strand Kystvejen 114 • 8300 Odder

Deltagerne her samlet i foredragssalen, deltog også i morgensang, flere former for motionstilbud samt musik og film.

”Det nordiske samarbejde skal give merværdi for den enkelte borger”

Blev det understreget ved præsentation af Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd 2015

Danmarks formandskab for Nordisk Ministerråd i 2015 fik en både alsidig og positiv præsentation ved en velbesøgt konference i Nordisk Ministerråds - og Nordisk Råds sekretariatslokaler i København den 25. februar. Her blev den nordiske model og herunder samarbejdet i Rigsfællesskabet, mellem politikere og arbejdsmarkedets parter, på det sundhedsmæssige - og på det kulturelle område samt med de folkelige organisationer belyst, med fælles ønsker om en fortsat udbygning af samarbejdet.

Minister for nordisk samarbejde, *Carsten Hansen*, gennemgik det danske formandskabs program ”Vækst, velfærd og værdier”, der på centrale områder lægger op til en videreudvikling af den nordiske model.

Han oplyste, at 15 af de resterende grænsehindre mellem de nordiske lande på uddannelses-arbejdsmarkeds- og pensionsområderne vil blive drøftet ved en konference med arbejdsmarkedets parter.

-Der må også sættes ind mod social dumping, der undergraver vores velfærdsmodel. Det blå Arktis er en anden stor opgave på fælles nordisk plan. Det nordiske samarbejde skal give merværdi for den enkelte borger – ikke blot ved en konference som denne, understregede Carsten Hansen.

En fælles forpligtelse

Folketingets formand, *Mogens Lykketoft*, fremhævede den nordiske model også på globalt plan og forpligtelsen til at præge udviklingen i det øvrige Europa med vores nordiske værdier.

Han fremhævede det unikke i samspillet mellem arbejdsmarkedets parter og den politiske ledelse, men her er udfordringen bl.a. social dumping og skattely - problemerne.

-Den nordiske model skal også integreres i indvandringen udefra, og det er også en udfordring, hvor det yderligere handler om beskæftigelse og sociale ydelser, sagde Mogens Lykketoft.

Kræver en kulturrevolution

Hv. statsminister *Poul Nyrup Rasmussen* så som formand for Foreningen Det Sociale Netværk i Danmark, et stort potentiale for et forstærket nordisk samarbejde om psykisk sårbarhed, der er en af de største folkesygdomme i Norden, hvor halvdelen af alle familier i løbet af livet er i kontakt med Psykiatrien.

-Det kræver en kulturrevolution med inddragelse af alle led og systemer, sagde han og omtalte etableringen af Headspace-centre i 7 danske byer, hvor der allerede er opnået kontakt med 3.500 unge i løbet af halvandet år. Carsten Hansen bekræftede efterfølgende, at der allerede er en dialog i gang om, hvordan man kan forstærke samarbejdet om behandlingen af psykisk syge i Norden.

Er ikke en myte

Efter en positiv introduktion af ministeren af Foreningen NORDEN's virksomhed, gennemgik landsforeningens næstformand, *Georg Møller*, dette folkelige nordiske samarbejde gennem årtier med de mange fremskridt der er opnået. ■

Der var trængsel om pladserne i mødesalen. Yderst til venstre ses landsforeningens næstformand Georg Møller og FTF-formand Bente Sorgenfrey.

-Dette folkelige samarbejde er ikke en myte. Vi skal være en terrier, der konstant er på vagt for at pege på nye muligheder for at udnytte samarbejdet mellem de folkelige- og de politiske bevægelser i Norden, hvor vi samtidig er vagtposter for demokratiet.

*vi er samtidig vagtposter
for demokratiet*

Han fremhævede betydningen også at få nye generationer med i samarbejdet og nævnte desuden som problemområder behovet for at styrke public service – relationerne med mere kommunikation om samfundsemner, f.eks. gennem omtale af Nordisk Råds møder.

Georg Møller omtalte også behovet for at finde en anden model for det nordiske venskabsby-samarbejde, efter at kommunesammenlægninger i flere nordiske lande har formindsket den kommunale interesse herfor, og landsforeningen har kontaktet Kommunernes Landsforening om disse problemer.

Treparts-samarbejdet bør udbygges

Formanden for FTF og den nordiske faglige samarbejdsorganisation, NFS, *Bente Sorgenfrey*, beskrev det nordiske treparts-samarbejde på arbejdsmarkedsområdet med en politisk system med aktiv parts-inddragelse, der har

medvirket til, at Norden ikke blev ramt så alvorligt af den økonomiske – og politiske krise som i mange andre lande.

-Men vi får for lidt ud af det nordiske samarbejde. Vi må værne om de modeller vi har, men de skal også videreudvikles. Således må treparts-samarbejdet udbygges endnu mere, og alle parter må huske værdien af overenskomstsyste-
met – også ved de kortsigtede løsninger, understregede Bente Sorgenfrey.

Cool Norden

TV-instruktøren, kok m.m. *Adam Price*, rundede på uheldig vis indlægget af med en omtale af de store fremskridt for det nordiske samarbejde på hele kulturområdet, kaldet Cool Norden.

Der er således sket hvad angår ny nordisk TV-dramatik som "Broen", "Forbrydelsen" og "Borgen", der er eksporteret til 80-100 lande og dermed er blevet en eksportartikel af internationalt format.

Han oplyste, at det nu bliver fulgt op med etableringen af en platform for nordisk dramatik.

Han fremhævede endvidere det internationale ry som dansk – og nordisk gastronomi har opnået, med nordiske råvarer og hvor der sættes på økologi og mindst muligt madspild.

*en eksportartikel af
international format*

Ønsker ligeværdig deltagelse i det nordiske samarbejde

Blev det præciseret af færøsk samarbejdsminister

Minister Annika Olsen, Færøerne.

-Det nordiske samarbejde skal også omfatte de tre selvstyrende lande, Færøerne, Grønland og Åland og med en ligeværdig deltagelse, understregede den færøske minister for nordisk samarbejde, socialminister *Annika Olsen*, ved det danske formandskabs konferenc:

-Når rigsfællesskabet i Danmark fungerer så godt, må det også kunne lade sig gøre på nordisk plan, og formandskabet bør lave en analyse heraf. I Nordisk Råd oplever vi et sådant ligeværdigt samarbejde, som Ministerrådet kan lære af. Det såkaldte Ålands-dokument om disse samarbejdsformer handler mest om det bestående system.

- De tre selvstyrende områder godt fylder relativt lidt befolkningsmæssigt – men ikke så lidt på andre områder. Udviklingen for Arktis og de levende ressourcer i Atlanterhavet er således af alle landenes fælles interesse, og de nordatlantiske lande må med i forhandlingerne om Nordatlanten på lige fod med de fem nordiske lande.

Annika Olsen fremhævede den færøske Foreningen Norden's store betydning for det nordiske samarbejde og oplyste, at foreningen senest har etableret en ungdomsafdeling. ■

Fotograf – Marita Hoydal/norden.org

Tre kendte ”ambassadører” sammen med Carsten Hansen

-Vi må ikke tage den nordiske model for givet, så forvitrer vores samfund og omverdenen overhaler os, sagde ministeren for nordiske anliggender, Carsten Hansen, da han indledte konferencen i København og forklarede, hvordan den danske regering vil søge at sikre, at det nordiske samarbejde kan mærkes i den enkelte borgers hverdag. Til hjælp med denne opgave har Carsten Hansen bedt Poul Nyrup Rasmussen, tidligere statsminister; Bente

Sorgenfrey, formand for FTF og sammenslutningen af den nordiske fagbevægelse NFS; Adam Price, manuskriptforfatter og kok og Frank Erichsen a la ”Bonderøven” kendt fra TV (som ikke var med på konferencen) om at fungere som ’nordiske ambassadører’. De skal være med at sætte fokus på det nordiske samarbejde og komme med idéer til, hvordan det kan styrkes set fra deres respektive ståsteder. ■

Norden er noget særligt

Det nordiske samarbejde har stor folkelig opbakning. Folket vil Norden.

Et utal af nordiske sammenlægninger mellem store virksomheder i Norden er et vigtigt signal om, at også erhvervslivet vil Norden.

Erhvervslivets nordiske samarbejde betyder omsætning i milliard-klassen. De nordiske lande er samlet set Danmark vigtigste marked, større end det tyske. De nordiske landes samlede BNP er verdens 11. største.

Det nordiske samarbejde vokser. Udenrigspolitikken er nu en vigtig del af samarbejdet. Også sikkerheds- og forsvarspolitikken er nu en vigtig del af det nordiske samarbejde. De truende klimaforandringer er en del af samarbejdet, og de nordiske lande har meget at byde på med ny grøn teknologi. Samarbejdet om Arktis og ikke mindst bæredygtighed og respekt for de oprindelige folk i området er også et nyt og naturligt felt i det nordiske samarbejde.

De muligheder – og udfordringer, det nordiske samarbejde står overfor i forbindelse med det mere og mere omfattende internationale samarbejde, bør være i fokus i de kommende år.

Befolkningen ønsker mere nordisk samarbejde, erhvervslivet ønsker mere nordisk samarbejde, og den internationale udvikling kræver mere nordisk samarbejde.

Så det nordiske samarbejde er ikke kun fortid – det er i allerhøjeste grad både nutid og fremtid.

Foreningen NORDEN kæmper på mange områder for at styrke og udvikle de nordiske folks samarbejde indadtil og udadtil. Foreningen har skabt væsentlige nordiske resultater i de foregående næsten 100 år: pasunion, fælles arbejdsmarked, socialkonvention, fælles uddannelsesmarked - alt det, der er med til at styrke den folkelige samhørighed.

Foreningen NORDEN ønsker, at der i de kommende år bliver arbejdet for

- ① at det særlige folkelige sammenhold, der er opbygget mellem de nordiske lande, og som giver det nordiske samarbejde sin helt egen styrke, sættes højest på dagsorden. Derigennem sikrer vi, at der på alle områder sker en styrkelse og en videreudvikling af de nordiske folks samarbejde indadtil.
- ② at en opfølgning af det folkelige krav, der er, om mere nordisk samarbejde i forhold til Europa og verden, kommer i fokus. Derigennem sikrer vi, at der på alle områder sker en styrkelse og en videreudvikling af de nordiske folks samarbejde udadtil.

Det særlige Norden

Foreningen NORDEN arbejder for at styrke de nordiske værdier:

- ① Folkestyret, hvor vi bygger på, at beslutningerne kommer nedefra og op. Et levende folkestyre med ytringsfrihed, mangfoldighed og inddragelse af de folkelige organisationer i beslutningsprocesserne.
- ② Kulturen med et tæt og ligeværdigt samarbejde mellem professionelle og frivillige.
- ③ Internationalt, hvor Norden står sammen om, at styrken ikke skal findes i ensartetheden, men i samarbejdet mellem forskellighederne.
- ④ Undervisningspolitikken med dannelse, fri og lige adgang, udelt grundskole, livslang læring.
- ⑤ Velfærdspolitikken med et velfærdssystem, som sikrer de svageste grupper i samfundet.
- ⑥ Arbejdsmarkedet, der reguleres efter aftaler mellem arbejdsmarkedets parter mere end gennem lovgivning. Det er med til at skabe omstillingsparathed sammen med sikkerhed.

- ❶ Klima og miljøindsatser med fokus på mere grøn vækst.
- ❷ Ligestilling på alle områder, hvor vi er nået langt i Norden, men stadig har udfordringer.
- ❸ Medier, der tillægges en særlig rolle i vores samfund.

Vi taler ofte om de fælles værdier, men de er ikke sat ind i en sammenhæng. Vi har ofte set mere på forskellighederne end fællesskabet. I en global tidsalder er det vigtigt, at vi også får forståelse for, hvilke værdier der samler, end hvilke der deler os. Givet er det i hvert fald, at folk udenfor Norden ikke kan se forskel på os, men det kan vi selv! Indenfor har vi svært ved i klar tekst at erkende det nordiske fællesskab, selv om vi ofte bruger udtrykket "de lande, vi normalt sammenligner os med". Det er mere "populært" at være på kant med vore nordiske naboer. Vi bør i højere grad samles om at udnytte den fælles arv, der ligger til grund for vores nutidige og fremtidige fælles forståelse af udviklingen.

I forbindelse med det hastigt stigende globale samarbejde er det endnu vigtigere, at de nordiske lande kæmper sammen for at blive hørt. Hver for sig er vi små lande, men sammen har vi en mulighed for at være med til at påvirke udviklingen.

Grænsehindre i Norden

Det vigtigste politiske arbejdsområde for udviklingen af det nordiske samarbejde indadtil er at fjerne grænsehindre i Norden.

Alle Folketingets partier er enige om at fjerne en række konkrete grænsehindre i Norden. Det er et særdeles godt udgangspunkt for at styrke indsatsen på dette område. Især arbejdet med at undgå nye, utilsigtede grænsehindre, når nye love og regler vedtages, er af stor vigtighed.

Foreningen NORDEN arbejder for en forstærket information og service til borgere og virksomheder.

Erhvervssamarbejdet

Det nordiske erhvervsliv har gennem de senere årtier skabt fællesnordiske løsninger. Et utal af samarbejdsaftaler og sammenlægninger af nordiske erhvervsvirksomheder har set dagens lys. Dette er sket i erkendelse af, at større virksomheder har bedre mulighed for at konkurrere på et globalt marked.

De nordiske landes erhvervsvirksomheder har i høj grad samme udgangspunkter, hvilket gør det enklere at skabe nordisk samarbejde også på dette område. De virksomheder, der samarbejder, er af nogenlunde samme størrelse. Vi har et arbejdsmarked, der fungerer på nogenlunde samme måde i hele Norden. Vi lægger større vægt på aftaler mellem arbejdsmarkedets parter end lovgivning. Ledere og arbejdstagere har samme værdier og uddannelsesmæssige udgangspunkter. Det nordiske hjemmemarkeds kunder stiller de samme krav til de produkter, der skal leveres. Alt dette medvirker til en noget enklere proces, når der skal skabes nye, større enheder.

Grundstenene for fremtidens nordiske erhvervssamarbejde er allerede lagt af erhvervslivet. Men erhvervslivet står fortsat over for store udfordringer, idet det politiske system ikke i særlig grad har sikret et ensartet nordisk arbejdsmarked eller selskabslovgivning. Der er stadig lang vej med at opnå et bedre nordisk samarbejde på erhvervsområdet. Og endnu værre: det har samfundsøkonomisk negativ virkning. Forhåbentlig kan vi sammen være med til at rydde de hindringer af vejen, som besværliggør de fælles nordiske løsninger, der ellers kunne være til gavn for os alle.

Det nordiske tv-samarbejde

Foreningen NORDEN understreger behovet for at sikre og forbedre mulighederne for at se nabolanden tv. Målet må være, at de, der bor i Norden, skal kunne se tv fra alle nordiske lande.

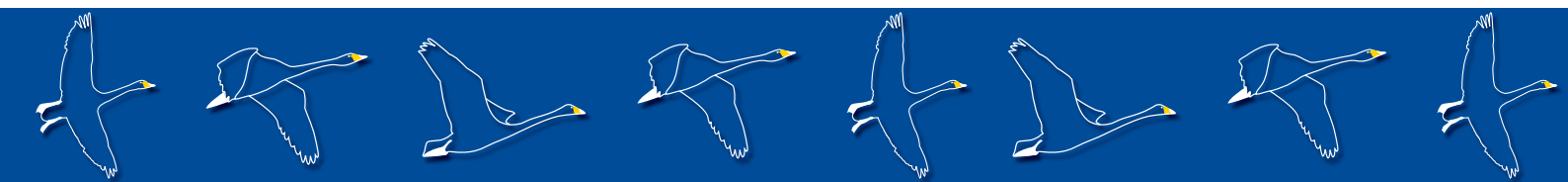
Den nordiske udveksling af tv-programmer og nordisk samproduktion må fortsat gives høj prioritet.

I alle de nordiske lande er der lagt stor vægt på public service-forpligtelsen i de offentligt finansierede elektroniske medier. Derved adskiller Norden sig fra langt de fleste andre lande.

Det nordiske sprogsamarbejde

Foreningen NORDEN arbejder for, at de skandinaviske sprogs stilling styrkes i undervisning, medier og i anden offentlighed i alle de nordiske lande.

De skandinaviske sprog er bedre egnede til at beskrive erfaringer og tanker blandt folk i Norden, da de ikke er fremmedsprog. Det er enestående, at vi kan tale og skrive indbyrdes afvigende sprog og dog forstå hinandens udsagn. Det er en enestående rigdom ved det nordiske kulturfællesskab.

Det er vigtigt, at de nordiske sprog bruges, og at brugen af dem styrkes på alle områder i samfundet.

Det nordiske retslige samarbejde

Foreningen NORDEN mener, at der skal stræbes mod retsenhed i de nordiske lande.

Retsenhed kan have stor praktisk betydning for personer, som skifter bopæl eller opholder sig i et andet nordisk land. Ensartet lovgivning kan også have betydning for personer, firmaer eller andre, som bor eller arbejder i flere nordiske lande og har forbindelse med hinanden. Retsenhed bidrager ligeledes til borgerens opfattelse af, at befolkningerne i de nordiske lande i langt og meget er en enhed. Hertil kommer, at retsenhed kan være en styrke udadtil i en international sammenhæng.

Der var allerede fra sidst i 1800-tallet politisk tradition for, at grundlæggende lovgivning blev forberedt med koordinering mellem de nordiske lande med henblik på ensartet lovgivning. Foreningen konstaterer, at denne tradition ikke er opretholdt – og det trods øget samkvem og øget forbindelse i øvrigt mellem de nordiske lande.

Foreningen NORDEN arbejder for en harmonisering af retstilstanden.

Det nordiske samarbejde og de frivillige organisationer

Arbejdet med at sikre en stærkere rolle for de frivillige organisationer i forhold til de officielle nordiske samarbejdsorganer skal gives høj prioritet. Der bør skabes en

mødeplads for de frivillige organisationer om deres samarbejde og opgaver i det nordiske velfærdssamfund. Det vil være i god forlængelse af de demokratiske traditioner, vi har udviklet i Norden på vores særlige måde gennem mere end 100 år. Det vil samtidig give Nordens internationale samarbejde en forstærket rolle, da en positiv dialog

Klip

INDMELDESESKUPON

Navn.....

E-mail.....

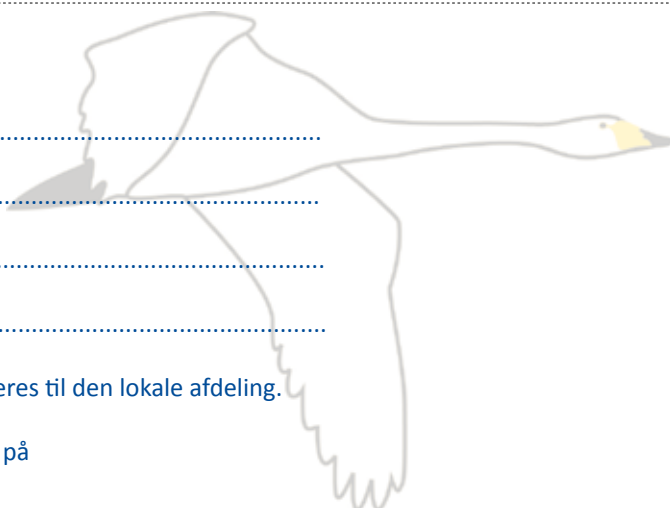
Adresse.....

Postnummer..... By.....

Tilmeldingskupon sendes til Foreningen NORDEN eller afleveres til den lokale afdeling.

Du kan også tilmelde dig ved at udfylde tilmeldingskuponen på

www.foreningen-norden.dk

mellem den officielle verden og det frivillige bestemt ikke er en selvfølge ude omkring i verden.

Skal folkestyret leve, kræver det, at mennesker engagerer sig i det og er med til at udvikle og styrke det. Den folkelige interesse for deltagelse påvirkes af mulighederne for indflydelse. Derfor skal det nordiske samarbejde åbne sig yderligere over for de frivillige organisationer. Fornyelsen skal fortsat komme fra græsroddernes frie debat, hvor de bedste ideer påvirker landenes lovgivning.

Norden et godt bud for fremtiden

Vi har alt at vinde ved at stå sammen. Vi er med vores historiske baggrund klar til at tage del i og give svar på nutidens og fremtidens udfordringer. Og hvis vi tager udfordringen op sammen, er der stor chance for, at Norden vinder i stedet for at fem nordiske lande bliver tabere.

Børsen

Hotel Bella Sky

Vor Frelsers
Kirke

Stadshuset
Stockholm

Christiansborg
Slotstårn

Halgrímskirkja,
Reykjavík

Et rigsfællesskab er som et ægteskab

Færøske og grønlandske politikere fremhæver den pragmatiske dialog med Danmark som en god model for europæiske selvstyrreregioner på fredsseminar afholdt af Nordisk Råd på Åland. Nordisk Råd diskuterer samtidig, om man skal optage de nordiske Sameting i Rådets arbejde på baggrund af en ansøgning om optagelse fra Samisk Parlamentarisk Råd.

- Den erfaring, vi har med at udvikle fredelige fællesskaber, er en vigtig del af det nordiske brand og noget af det, vi kan give videre til verden, sagde Nordisk Råds præsident *Höskuldur Thórhallson* (foto) under Rådets samling på Åland sidst i januar, ved et seminar om de selvstyrende områders rolle som fredsprojekter.

Hvor Ålands selvstyre i høj grad er præget af mere fastlåste juridiske aftaler, er udviklingen mod selvstyre på Grønland og Færøerne ifølge flere politikere i høj grad præget af pragmatisme og en løbende dialog.

- Et rigsfællesskab er som et ægteskab. Det er ikke formuleringerne i kontrakten, der skaber et lykkeligt samliv, men viljen til samarbejde og gensidig respekt. Uanset de konkrete styrkeforhold, sagde formanden for Færøernes delegation i Nordisk Råd, *Helgi Abrahamsen* på seminaret.

Konflikthåndtering et nordisk brand

Han blev suppleret af *Sjúrður Skaale*, færøsk medlem af

det danske Folketing, som understregede, at man som selvstyreområde sagtens både kan stå på egne ben og indgå i et forpligtende fællesskab.

- I forbindelse med den skotske selvstændighedsafstemning blev Færøerne fremhævet som et forbillede, fordi vi blandt andet på trods af bestemmelser i det danske riges grundlov faktisk i realiteten selv opkræver skatter og selv vedtager vore love, noget Englænderne ikke ville tillade skotterne, fortalte Skaale.

Han fremhævede, at samarbejdet med Danmark også kunne rumme Færøernes sagsanlæg mod EU – og dermed også mod Danmark - i en fiskerikonflikt i 2003.

Johan Lund, grønlandsk medlem af det danske Folketing var enig:

- Forholdet mellem Danmark og Grønland udvikler sig via dialog i en yderst pragmatisk ånd. Hjemmestyreløven anerkendte ikke grønlænderne som et folk i international ret, men med Selvstyreløven er vi nået et skridt videre og har nu fuld status som et folk i vor egen ret, understregede Johan Lund.

Samisk repræsentation på vej?

I diskussionen om udviklingen af den nordiske selvforståelse fremhævede professor *Pertti Joenniemi*, Tammerfors Universitet, overgangen fra at bygge sin identitet på fjendebilleder til at definere sig i forhold til et fredeligt kulturfællesskab - en overgang, de nordiske lande har gennemgået de sidste 200 år.

- Den erfaring, vi har med at udvikle fredelige fællesskaber, er en vigtig del af det nordiske brand og noget af det, vi kan give videre til verden, mente *Höskuldur Thórhallson* i den sammenhæng.

I samme ånd bød han diskussionen om optagelse af de tre sameting i henholdsvis Finland, Norge og Sverige i Nordisk Råd velkommen. En ansøgning fra Samisk Parlamentarisk Råd var på dagsordenen i forbindelse med Rådets samling på Åland og blev diskuteret såvel i Medborgerudvalget som i Præsidiet. ■

(Norden.org)

Fortællinger omkring Romundgård

Om starten på de norske folkehøjskoler

Tekst og fotos: Mette Eriksen Havsteen-Mikkelsen, etnolog, Ærø

At rejse i Norge er også at genbesøge steder, som man på forskellig vis er kommet til at leve sig ind i, identificere sig med. Det kan være en gård, en dal, en bygd, måske kendt fra litteraturen eller historien – og efterhånden kan man så opdage at vidt forskellige fortællinger mødes som i et brændpunkt og - efterhånden - bliver en del af samme grundfortælling. Sådan et sted er *Romundgård* i Nord-Sel, nordligst i Gudbrandsdalen – en fredet gård, der har fået lov til at gro uden turistkulturens iscenesættelse og branding.

På en bred dalslette lig syd for Dovre fjeld ligger Selsbygden. Dalen med store marker er faktisk så flad, fordi vårflommen *Storofsen*, skyllede i 1789 hen over den. Elven Lågens leje flyttede sig, tog huse og gårde med, men aflejlrede frugtbar jord. Den forholdsvis nye kirke fra 1932 ligger, hvor der også i middelalderen lå en stavbygget Olavskirke og pilgrimme har gået her forbi op mod Nidaros domkirke (Trondheim) i århundreder.

Lige overfor kirken ligger Romundgårds bygninger fra 16-1800-tallet i gråsort tømmer omkring et grønt græsklædt tun: *våningshuse, lofter, stabbur, fjøs og låve*. Dertil sæterhuse på højfjeldet i Høvringen. I middelalderen var gården ærkebispens ejendom, men efter reformationen gik den over i privateje og var en tid poststed.

Det var her i Sel at *Kristin Lavransdatter* var barn i begyndelsen af 1300-tallet, og det var i dåbsstenen henne bag kirken at hun døbte en grisunge. Min mor fortalte, mens vi som børn travede rundt i bygden. Siden har jeg været der dels med mine egne børn, dels efter selv at have dyrket Sigrid Undsets middelalderroman på forskellige stadier i livet. Romundgård kendte jeg altså, men havde nu aldrig banket på. Det er jo lige sin sag at gå ind i 'feltet' på en veldrejet roman.

Sigrid Undset var dog meget virkelighedstro i sine middelalderromaner og tog så vidt muligt afsæt i autentiske lokaliteter og begivenheder, så det nærmest blot er Kristin og Erlands skæbnefortællinger, der er digtet over kilderne. Mens hun skrev i 1917 boede hun i øvrigt på Laurgård, et gammelt gæstgiveri nord for kirken, hvor vejen går op over Dovre.

Herfra kunne hun se ned over Romundgård, forestille sig livet dér mellem husene som på Kristin Lavransdatters

tid. *Jørundgård* (eglt. Jørundstad), hvor den væsentligste handling udspillede sig. Jørundgård forsvandt i Storofsen, men på stedet er etableret et veritabelt oplevelsescenter i kulisserne til filmatiseringen i 1995 af *Kristin Lavransdatter - Kransen* med Liv Ullmann i hovedrollen.

Jørundgård forsvandt i Storofsen, men på stedet er etableret et veritabelt oplevelsescenter

Kristin Lavransdatter er datter af Ragnfrid fra Sundbu i Vågå og Lavrans Bjørgulfssøn, begge af ærværdig odelsbondeslægt. Dermed er Kristins livsløb forudsigeligt; hun troloves med Simon Darre fra storgården Formo. Kristin bryder dog med bygdens tradition og livsmønster og følger sit hjerte - mod forældrenes vilje. Hun bliver forelsket i ridder Erland Nikulaussøn, bliver gift og lever med ham som husfrue på Husaby, Erlands gård i Trøndelag (i øvrigt også en autentisk gårdstomt, efter høvdingen Ejnar Tamberskjelver).

Kristin får otte børn med Erland og får nok at gøre i husholdet på Husaby i Skaun, men hun befinder sig i et sandt dilemma, i det hun ofte tænker tilbage på sin barndomsverden i Sel, hvor faderen Lavrans rådede med en usvigelig tillid til hende, trods alt. Fra Husaby foretager Kristin sine bodsvandringer mod Nidaros, mens Erland på let fod drager rundt til andre stormænd og rodes ind i et forræderi mod den svenske kong Magnus Eriksson, der er giftet til magten, også over Norge. Han redes dog af ingen mindre end Simon Darre.

Middelalder triologien *Kransen-Husfrue-Korset* (1920-22) har, foruden handlingen på individplan, formået at tegne et billede af norsk højmiddelalder i 1300-tallet, hvor landet endnu var selvstændigt og på det tidspunkt havde været regeret af kirke- og kongemagt i 3-4 århundreder. Som bekendt ender det med at Norge, svækket af den sorte død, indgår i Kalmarunionen under Dronning Margrethe i 1397 med godt og vel 4 århundreders rigsfællesskab med Danmark.

Sagn og saga i øvrigt fra norsk middelalder danner grundlag for norsk national identitetsfølelse, der i 1814 fører til Eidsvoll og til norsk nationsbyggeri i årene derefter, personalunionen med Sverige til trods.

Den sagnomspundne højskole

I fjor fik jeg lejlighed til et genbesøg i Sel og havde sat mig for at opspore Christoffer Bruuns sagnomspundne højskole fra årene 1867-71, der var næstældst i Norge efter Sagatun fra 1864. Højskolen havde til huse i to af Romundgårds våningshuse. Gårdejeren, Pål Romundgard, var selv 3. generation på stedet men beslægtet med andre væsentlige gårde i bygden. Han stoppede sin pløjning efter årets store afgrøde af mandelpoteter og viste ind i stadsstuen forinden i det ene af de toetages stuehuse, der øjensynligt ikke var i daglig brug.

Her var, som i andre lignende gårde i Gudbrandsdalen, treskurd og rosenmaling på møbler og karme, en stor pejs i klebersten og slægtsklenodier op ad vægge og ned ad stolper, tilmed billeder fra de første højskolehold i slutningen af 1860'erne og fra et senere højskoletiltag på stedet i årene 1918-21, fortsættelsen af Olav Aukrusts Dovre folkehøgskole fra 1914.

Christopher Bruun (1839-1920) var ikke selv fra egnen og slet ikke fra miljøet. Han var overretssagførersøn fra

Christiania og knyttede som ung teolog an til grundtvigianerne i Danmark, bl.a. til forstander Ludvig Schrøder i Askov. Han blev desuden inspireret af det dansk-norske kunstnerborgerskab under sine ophold med moderen i Rom, hvor megen nordisk kunst og kultur i øvrigt blev til gennem 1800-årene.

Inden han begyndte sit idealistiske højskoleprojekt blandt norske bønder deltog han som en af de få norske frivillige

Romundgård. Gården i Nord-Sel, hvor Christoffer Bruun lejede sig ind i det sydligste af de to toetagers stue i årene 1867-71 for at holde højskole i rette miljø for egnens bønder. Loftbygningen til venstre for det stuehus, hvor elverne boede, var tilbage i 1612 under Kalmarkrigen beboet af kaptajn Sinclair, der gjorde holdt her med sine skotske lejetropper, natten inden han blev slået kraftigt tilbage ved Kringen af gudbrandsdølerne. Romundgård især var inspirationskilde for Sigrid Undset til middelalder-trilogien Kristin Lavransdatter. Odelsgården ejes og drives nu af samme slægt gennem generationer. Her hører skov og sæter til, men blot ca. en tiendedel af jordtilliggendet dyrkes.

i forsvaret af Danmark ved Dybbøl i 1864 - i 10. bataljon og med sit norske kammerladningsgevær!.

Brugte samme model

Hjemvendt fra krigen blev han inviteret til Askov højskole, der efter tabet af Sønderjylland var rykket fra Rødding mod nord over grænsen ved Kongeåen. Her, hos forstander Ludvig Schrøder, så han hvordan højskolen blev drevet i stor dansk skala. Ved samme lejlighed besøgte han endda Chresten Kolds højskole i Dalum – og selvom han tilsyneladende ikke brød sig om ham, var det sådan set samme model han brugte i opbygningen af sin egen højskole i Sel.

På Romundgård fandt han det sted, der passede til idealen - *velsignet uciviliseret, tarveligt og nogenlunde gammeldags endnu*, skriver han og han startede i 1867 med en lille snes norske bønderkarle fra bygden midt i oktober efter årets markarbejde.

I sin højskole betonedes han *norsk folkedannelse* med undervisning i modersmål, historie og oldnorsk og med fortællinger ud fra Edda og Bibel. Kærnesager for ham var desuden *norskhed i politik*, så bønder uden latinskolegang også kunne få adgang til embeder med indflydelse.

Han skønnede at et egentligt norsk sprog i Norge var vigtigt for den nationale selvforståelse efter 1814, så han søgte at fremme Ivar Åsens dialektbaserede *landsmål* frem for det gængse danskprægede *bokmål*. Men det var ikke så ligetil at begå sig på bygdens dialekt i den kultur, der slet ikke var hans egen. Endvidere reagerede han mod tidens *overcivilisation* ved på højskolen at leve det enkle, nøgterne liv.

{ *det var ikke så lige til at begå sig på bygdens dialekt* }

Det lå ham kraftigt på sinde ikke at romantisere bondens liv ligesom han havde oplevet det hos kultureliten eller det såkaldte *kondisjonerte* borgerskab, klædte sig i grå vadmelsskofte og rød *topplue*, spise simpel bondekost, *vatsgraut* og *tunt øl*. Og han lagde i det hele taget stor vægt på at højskolens dagligliv eller det vi i dag ville kalde læringsmiljøet, skulle svare til bondens livsvilkår på egnen.

Han gik således selv foran i arbejdet på mark og i stald på Romundgårds landbrug, for - *det ein forkynte, det skulle ein leva, og til kvardags!* For Bruun var husfællesskabet og måltidet ved langbordet omkring det fælles grødfad *god gammel norsk bygdeskik* og symbolet på det fuldstændige demokrati, intet mindre! På Romundgård kunne han *realisere idealet*, udtrykt med den ligesindede digter Henrik Wergelands ord.

Et af tidens betydeligste ideologiske højskoleskrifter overhovedet, *Folkelige Grundtanker*, skrev han mens han stadig var på Romundgård. Bogen udkom dog først i 1878, da han for længst havde forladt stedet.

At drive højskole i Nord-Sel viste sig ikke at være nogen nem opgave. Der skulle helt klart mere end bonde-identifikation til, hvis man ville have folket i tale. Kommer det ud af stedet, synes han at tænke. Var folk i virkeligheden ikke mere vakte på Vågåegnen eller sydover i Gausdal, hvor de store gårde rekrutterede folk til Eidsvoll?

Skolen var heller ikke nem at drive sammen med i begyndelsen blot en enkelt lærer, Christian Horne og hans søster til hjælp i husholdningen. Kvinden som *livet i huset*, fandt han først i bondepigen Kari Skar lige inden han brød op fra Romundgård få år efter starten.

Højskolebonde blandt bønder

Da Bruun senere etablerede sig med ny højskolevirksomhed i Gausdal, fra 1874 i Vonheim, gik der ikke lang tid inden digteren og højskolemanden Bjørnstjerne Bjørnson erhvervede gården Aulestad i nærheden, for også at være højskolebonde blandt bønder. Men de to gemytter stemte til syvende og sidst ikke overens i synet på højskolens folkelige forankring, så samarbejdet sprak med et brag, hvorefter Bjørnson måtte tåle at leve nabo til *langhårede, rødskæggede, tungt bestøvlede, vadmelsslædte pietister og dydsapostle*.

Bruun fortsatte imidlertid sin idealistiske højskole byggede på bondetradition og norrøn kultur indtil 1893. Dog falmede hans popularitet i en noget dogmatisk sammenblanding af *norskhed og kristendom* samt en manglende rummelighed i forhold til kvindesyn og arbejderkultur – og heller ikke hans sympati for bevarelsen af Norges personalunion med Sverige var umiddelbart forståelig. Men Christopher Bruuns karakter blev forbillede for Henrik Ibsens figur *Brand*. Eneren i kjerkegaardsk forstand.

Mange flere fortællinger knytter sig til Romundgård i Selsbygden – ja til i Øvre Gudbrandsdalen i det hele taget. Fortællinger ud fra norsk bondekultur før, under og efter de 400 års rigsfællesskab, hver især byggesten i norsk national identitet, som enhver stadig kan forvisse sig om i 17. maj-fejringen på nationaldagen, hvor så godt som alle bærer bunad (folkedragt) fra landsbygden.

Med lidt god vilje kan vi kalde fortællingerne fælles kulturgods, som det også for danskere er værd at have med i rygsækken her efter 200-året for fejringen i Norge af adskillelsen. ■

De finder det gode liv i Norden

Af journalist Ib Salomon

Hollændere står i kø for at flytte mod nord, og hollænderne er populære tilflyttere, fordi de tilfører nye ideer og aktiviteter

De store byer vokser, og de små samfund affolkes. Sådan er trenden overalt i Norden, men der er også ved at vokse en modtendens frem. Tusindvis af hollændere føler sig klemte i deres tætbefolkede land og søger mod nord, hvor der er god plads. "Modstrøms-emigranter" kalder en norsk forsker dem, for de opsøger bevidst de små samfund, hvad enten de kaldes distrikts-Norge eller udkantsdanmark. De foretrækker den nordiske livsstil frem for den hollandske. I 1980'erne søgte mange hollandske landmænd til Danmark, men nu er det især hollændere, der ønsker at drive egen virksomhed, som søger til Norden.

De hollandske tilflyttere er mere end velkomne i de små kommuner i Norge og Sverige.

Også et par danske kommuner, Skive og Guldborgsund, har gjort en særlig indsats for at tiltrække tilflyttere fra Holland, blandt andet ved at deltage i en messe i Holland for hollændere, der ønsker at emigrere til Norden.

Når hollændere er særligt eftertragtede, skyldes det, at de er veluddannede og fyldt med ideer og iværksættertrang. Mange starter egen virksomhed, og de fleste lærer hurtigt dansk, svensk eller norsk – en del har faktisk allerede tilegnet sig et af de nordiske sprog hjemmefra, for der udbydes kurser i både dansk, norsk og svensk i Holland.

de er veluddannede og fyldt med ideer og iværksættertrang

Socialantropolog *Christian Sørhaug* fra Telemarksforskning har undersøgt tilflytningen af hollændere til en række små kommuner i Telemark. Et gennemgående træk er ønsket om eget hus og mere plads, for mens der i Holland bor 404 mennesker på en kvadratkilometer, så er tallet i Norge kun 16 - i Telemark bor der endda blot 11 mennesker pr. kvadratkilometer.

Et værdifuldt bidrag

I nogle af de små kommuner udgør hollandske tilflyttere nu op til fem procent af befolkningen, og i alt er over 6000 hollændere flyttet til Norge, og Christian Sørhaug tøver ikke med at kalde dem for "et værdifuldt bidrag til distrikts-Norge".

Theodore Diehl –her med sin samlever
–har købt hus på øen Fur i Limfjorden.

Tilflytterne arbejder generelt hårdt, og det kan føre til lidt af et paradoks, mener Christian Sørhaug, for ofte sluger deres virksomhed så meget tid, at de ikke får vandret de ture i skoven og fjeldet, de drømte om tilbage i Holland, og det kan være medvirkende til, at en del giver op og efter nogle år vender tilbage til Holland. Drømmen holdt ikke.

De fleste klarer sig dog. De finder det gode liv i Norden, og bedst går det tilsyneladende, hvis de så at sige knækker den sociale kode, der gælder i de små samfund, hvor det forventes, at alle yder en frivillig og ulønnet indsats til gavn for fællesskabet – en indsats, som de små samfund er helt afhængige af. Ofte er det via børnene, at de hollandske tilflyttere involverer sig.

NORDEN Nu har mødt hollandske tilflyttere i både Danmark, Norge og Sverige, og børnenes trivsel spiller en stor rolle for beslutningen om at emigrere. I Holland begynder børn at gå i skole som 4-årige, det er for tidligt, mener de hollandske forældre, der også fremhæver de gode muligheder for udeliv i Norden.

{ fremhæver de gode muligheder for udeliv i Norden }

Alle de fem hollændere, der blev interviewet, driver egen virksomhed og er gode eksempler på, at meget kan lade sig gøre. Theodore Diehl har f.eks. bosat sig på øen Fur i Limfjorden, men arbejder ikke desto mindre i det meste af verden, for som han siger: "Jeg kan køre hjemmefra om morgenen og være i Geneve kl. 11 om formiddagen". Det eneste, Theodore Diehl ærgrer sig over er, at han ikke tog springet fem år tidligere.

I Norrland i Sverige har Carolina Visser gjort, hvad mange på forhånd kaldte umuligt: Hun har fået tulipaner til at trives, selv om der om vinteren kan være 30 frostgrader. 90.000 tulipaner dyrker hun nu midt i skoven, og når de blomstrer i maj og juni, strømmer det til med turistbuser og gæster, og den hollandske tilflytter har nu planer om at starte en produktion af økologiske tulipanløg – og drømmer om at eksportere dem til Holland!

Guyonne Ammerdorffer – satser på egen virksomhed.

Guyonne Ammerdorffer er uddannet bioanalytiker, men har i Danmark arbejdet med lidt af hvert og satser nu på egen virksomhed – "3145" hedder hendes virksomhed, der formidler kontakt mellem danske og hollandske firmaer. Hun bor nær Skive sammen med sin danske mand Søren, og sammen har de sønnen Magnus. "Der var for mange mennesker i Holland, for meget støj. Der er sådan en ro på det hele i Danmark", mener Guyonne.

Paula Bouwmeester – med egen butik.

Theodore Diehl har sammen med sin samlever (der er fra Hviderusland) købt hus på Fur i Limfjorden. Han arbejder med PR og kommunikation og har i princippet hele verden som arbejdsplads – så han er flittig bruger af lufthavnene i Billund og Karup. "Danmark er godt land at arbejde digitalt i – og her er god plads", siger Theodor, der kalder Holland for ét stort trafikssammenbrud. På Fur har parret involveret sig i øens kulturliv.

Carolina Visser bor sammen med sin svenske mand, Hasse, ved Sollefteå i Sverige. Hun er iværksætter og ejer bl.a. en virksomhed, der genopfylder patroner til printere. På trods af alle odds er det lykkedes hende at få tusindvis af tulipaner til at gro, og hvert forår arrangerer hun nu Norrlands Tulipan Festival, der i år havde 3000 besøgende. Om vinteren organiserer hun og Hasse ture med slædehunde. "Her er sneen hvid hele vinteren, i Holland bliver den hurtigt sort", siger hun.

Paula Bouwmeester er uddannet indendørsarkitekt, men har længe drømt om at have sin egen butik. Den har hun nu fået i Ulefoss i Telemark, hvor hun sælger gaveartikler, kunsthåndværk og kvalitets-legetøj. Hendes mand arbejder på et stort jernstøberi. Børnene Leon og Elena på 6 og 9 er faldet godt til. "I Holland begynder børnene i skole som 4-årige, og det er for tidligt – her er der færre i klassen, og børnene leger ude i alt slags vejr".

Peter van Heerebeek var it-konsulent i Holland og kørte i hele landet – "hvis jeg da ikke sad fast i en bilkø, for det gjorde jeg typisk 2-3 timer dagligt", fortæller Peter. Han driver nu vandrerrhjemmet i Lunde i Telemark, hvor han satser på et meget højt serviceniveau, og i løbet af bare tre år er det lykkedes ham at øge antallet af gæstedøgn med 50 %. Han og hans kone har desuden involveret sig i frivilligt arbejde – sammen har de tvillinger på 13. ■

(Ib Salomon har fået støtte fra Nordisk Råd til rejsen rundt til de hollandske tilflyttere.)

Mange barrierer at overvinde

Om en danskers oplevelser som borger i Malmø

Peter Riis

Indlægget i januarnummeret fra Sture Näslund "Bästa sättet att utveckla Öresundsregionen är att förälska sig över broen" fortjener en dansk kommentar til de noget løse påstande omkring de manglende danske bidrag til regionen. Med den erfaring omkring Øresundsregionen som Sture Näslund har, så burde han kunne give et bedre svar! Jeg har selv en status i den "forelskelse" som påstås at være løsningen for den fremtidige "Øresundsforbindelse".

Sture Näslund starter med at fastslå at interessen er størst på den svenske side. Deri har han ret: Øresundsbroen er en bro til Danmark (DK). **Bil- og persontrafikken fra Sverige (S) til DK er 10 gange større end trafikken den modsatte vej.** Derudover er der nogle fejl og misforståelser i artiklen som i den gode sags tjeneste fortjener at blive rettet.

Sverige burde nok i sin tid have ydet en større indsats for integrationen mellem vore to lande og ikke blot ventet på at tingene skulle ske af sig selv – eller på initiativ fra Stockholm.

Ser man på Malmø som den næststørste by i regionen og ser man

bort fra Malmö Opera og lidt kunst, så sker der stort set intet af almen interesse i byen, og man bruger ikke svenske skattekroner på at undersøge årsagen til dette misforhold.

Potentielt må borgerne selv vide, hvad der interesserer dem; men da der ikke generelt er tradition for at spørge borgerne i Malmø om deres mening, så bruger kommunen klart ikke tid på det. S har således over tid stort set undladt at søge en forklaring på, hvorfor ting er som de er. Det har også betydet bureaukrati og manglende engagement hos borgerne. Henvender man sig som dansker til kommunen med afprøvede forslag fra DK, som umiddelbart kunne finde anvendelse i S, så forstår "Rådhuset" i virkeligheden IKKE dansk og er i øvrigt ikke interesseret!

S er ved sammenligning med DK betydelig større, mere velhavende og med meget store naturlige resurser. Hvordan midler frigøres til statslig drift og investeringer ved jeg ikke; men personkredsen bagved er ikke

at sammenligne med vores egne "Helle" og "Lars fra Græsted"- de folkelige politiske koryfæer, vi alle kender og som i det danske direkte arbejdende demokrati altid kan afkræves svar, hvis der opstår tvivl!

Et af de mest rekreative områder i Øresundsregionens nærområde er Skåne bl.a. med dejlige sandstrande og de traditionelle badstuer. Det er her, at man som tilflyttet dansker skal finde sine rødder! - En flaske "gammel dansk" (medbragt hjemmefra og ikke ikke købt til overpris i Systembolaget) hjælper i denne proces til en snak om gamle dage og om "Vikingbådene til Landskrona" som alle danskere kender.

Markedet er ugenenskueligt

Inden man som dansker når så langt, så skal man finde en bolig! Malmø er nok den by i Skåne med mest socialt boligbyggeri - for svenskere vel at mærke. Dette bekymrende boligudbud "kompenseres" dog af et større sort marked med ulovlig udlejning

Øresundsbroen er mest en bro til Danmark.

af de såkaldte "bostäder" og værelser. Her prøver kommunen ihærdigt at presse disse lejere ud ved forskellige former for chikane – de får fx bevidst ikke deres forskellige typer post!

Husene på det private boligmarked har ingen kvalitetssikring og markedet er uigennemskueligt med efter danske forhold meget høje priser og med et skræmmende skatte setup ved salg. Malmø kommune har i den forbindelse oprettet en hjemmeside "Øresunddirekt", hvor man blot konstaterer status quo. Sådan er det bare her i S. (Hvis ikke du kan lide røgen i bageriet, så)

Man gør ganske enkelt tingene på forskellig måde. DK arbejder på folketingsniveau fortsat på at nedbryde regionens forskelle til gavn for demokratiet. Mange svensker ser dansk TV og glædes over den regionale opdeling og høje grad af public service.

Når man som dansker prøver at orientere sig i sit nye land, så er sproget fortsat en barriere for svensker. Nok kan vi forholdsvis let forstå og delvis tale svensk fra vores skoletid. MEN SVENSKERNE FORSTÅR IKKE VORES SVENSK! Svensker er ikke vant til dialekter, som vi er. De opererer således ikke med hovedbudskabet i en sætning, som det nok skal forstås; men undgår at svare eller taler engelsk! Måske fordi vi ikke gør tilstrækkelig ved vores udtale af de mange svære ord, som svenskerne har opfundet over tid – helt forskellige fra en skandinavisk linie.

Endvidere mangler der en logisk forklaring på nødvendigheden af at "oversætte" stort set alle engelske udtryk til "svensk". Man skal nok være etnolog; men ikke nødvendigvis professor for at kunne forklare forskellen i folkesjæl mellem to nabostammer og deres manglende fællessprog og stavemåde.

Privat begynder man som dansker efterfølgende mest at omgås mange af de bosatte udlændinge for her at blive forstået i sin livssituation i det andet land. De muslimske kvinder som man godt kan forelske sig i har interessant nok en humor på linje med den danske.

Skandinaviens "latinoer"

Det kaldes ikke racisme; men svensker betragter danskere som skandinaviens "latinoer". Danskere er spontane, opfindsomme og vant til at innovation ofte kommer nedefra, så det er her, der skal samarbejdes! Det bryder svenskerne sig ikke om, og da slet ikke som arbejdskraft.

DK har et hårdt men meget reguleret og velfungerende arbejdsmarked med gode muligheder for den enkelte. Det får svenskerne også glæde af! Det gav anledning til optimisme og nærmest eufori, at så mange svensker i starten fik arbejde i DK.

Nu var Malmø endelig blevet den forstad til København man drømte om! Det var let at finde arbejde i DK og ofte skete det på mere lempelige vilkår - uden egentlige ansøgninger end ellers krævet for danskere - fx hos DSB First. Dette har stabiliseret sig! Svenskerne er ikke dygtigere end danskere; men arbejdsgivere har altid godt kunne lide arbejdskraft til en lavere løn.

Derimod bryder svenskerne sig ikke om dansk arbejdskraft – vi er for spontane. De burde ellers kunne bruge danskere til deres vindmøller og hvad med ishockey? Her skal danskerne hele vejen over Canada! På Øresunddirekts kontor annoncerer man da også kun med job i DK! Er der slet ikke muligheder i S?

Forslaget om en forlængelse af den københavnske metro må i den forbindelse være begyndelsen på et ophørsudsalg fra svensk side. I øjeblikket er den hurtigste forbindelse til Malmø via bus fra Kastrup lufthavn. Den bliver daglig forsinket af toldkontrol på svensk side! Det er den svenske stat; men er det også med i kommunens overvejelser. - Det er således nok en utopi at forestille sig både en ny linieføring og 20-minutters drift på strækningen.

Ofte ser man byggerier og ombygninger i Malmø i statsligt regi som forekommer umotiverede og uden udspring hos den lokale svenske befolkning. Store butikcentre og sportsarenaer samt stadions i forventningen om flere kunder? Hvor kommer pengene fra, og kunderne og hvordan er forrentningen? S er et dyrt land.

Som turist kan man ikke bruge kontanter i bybusserne. At købe en billet som turist er IKKE Skånetrafikkens problem.

Ikke alle Forsikringsselskaber eller A-kasser er repræsenteret i Malmø. (Du er nummer 16 i telefonkøen til Stockholm, og så skal du være rigtig heldig, hvis de forstår dit svenske!).

Lyskurve er sparet væk. Man har undladt at opsætte flere lyskurve i de fleste lysregulerede vejkryds - i den modsatte side. Resultat: Alle kører frem i krydset, fordi man ikke kan se "sin" lyskurv. Det er ulovligt i DK. Det første lyskryds i Malmø er af den type.....

Der er ingen forsvarlig snerydning. Især det at være fodgænger er noget svineri!

Noget der ligner vores Falck til bjærgning og vejhjælp eksisterer ikke, og til ældre biler fås det slet ikke!

Det flyder med cykler, der helt åbenlyst er forladt! Malmø kommune fjerner dem ikke, fordi de selv betragter det som tyveri!

Svensk Politi virker konfliktsky. Du kan ikke få person-kontakt i deres hovedkvarter; men bliver sendt videre, og vil du anmelde fx at en svensk registreret spritny Mercedes kører rundt på Sjælland og sælger tæpper, så konstaterer svensk politi godt nok, at registreringen tilhører en VOLVO; men ellers har man indtryk af om politiet betragter en sådan anmeldelse som racisme. Der sker intet! Hvorfor visiterer politiet i S ikke de trafikanter, som falder i alles øjne? Man må da have hørt om visitationszoner fra DK!

Er vi ligeværdige partnere?

Når mulighederne altså er i DK, så forudsætter det også en velfungerende offentlig administration. Derfor tilbyder det danske skattevæsen alle svenskere en fair løsning med fradrag for transport, personlig status, renter af gæld, fagforening mv ligesom man kan beholde evt. bil på svenske plader. Hvad tilbyder S? Er der udveksling af informationer om andre indtægter over "grænsen"?

På de såkaldte plejecentre i kommunen anbefaler man danskere selv at bruge deres ret til fortsat adgang til det danske sundhedsvæsen via sundhedskortet. Svensk såkaldt "vård" er ikke et alternativ til et effektivt sundhedssystem.

Dansk presse gør hvad de kan for at beskrive det de ser som muligheder i Skåne. Besøg Dalby, Simrishamn, Kjivik og oplev "det rigtige Sverige". **Danskere er vant til en levende presse som dækker et arbejdende folkestyre**, og svensk presse er slet ikke interessant som den daglige nyhedsformidler for danskere omkring hvad om sker i regionen. Her er Metroxpress mere markedsorienteret med sine korte præcise nyheder!

Er vi ligeværdige partnere eller mangler Sverige bare de korrekte rammer og en vilje til at ville Øresundsregionen?

*Ingeniør Peter Riis
Medlem af Foreningen NORDEN
Alfavej 26, Aalborg*

ESCAPE TRAVEL
- specialister i rejser til Island

Sommer i Island

✓ Vandfald
✓ Geysere
✓ Varme kilder

Dansktalende guider

Bad i varme kilder

MIT ISLAND

- / 8 dage i Reykjavik
- / Inkl. fly og hotel
- / Blå Lagune
- / Gylfne Cirkel
- / Hvalsafari
- / Byrundtur
- / Landmannalaugar - NYHED

Juni - aug 2015 fra kr. 7 995,-

Islandske highlights

SOMMERPAKKE

- / 5 dage i Reykjavik
- / Inkl. fly og hotel
- / Blå Lagune og Gylfne Cirkel
- / Hvalsafari

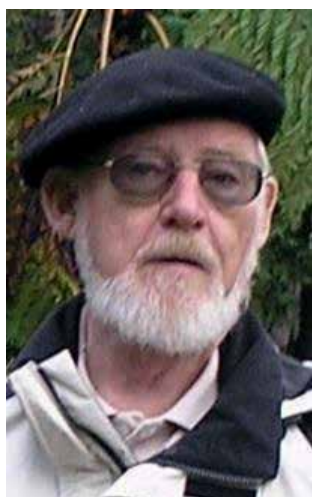
Juni - aug 2015 fra kr. 5 995,-

/ telefon 7027 7800 - læs fuldt dagsprogram på escapetravel.dk

Bellmans venner i Danmark

- dem har digteren langt flere af end det halvandet hundrede entusiaster der samles i Selskabet Bellman i Danmark. Her til lands har hans digtning og de melodier han har lånt eller selv komponeret, været kendt, elsket og udnyttet i 250 år.

Der er således god grund til at synge og spille, læse og drøfte Bellman selv og den omfattende litteratur om ham i år, 275-året for hans fødsel.

Selskabets formand, Søren Sørensen.

Det litterære selskab, der har til formål at udbrede kendskabet til hans forfatterskab, er endnu ikke helt 25 år. Ideen opstod ganske vist i 1991 – i forbindelse med at Forlaget Gyldendal udgav et udvalg af Leif Bohns oversættelser af Fredmans Epistler og Fredmans Sange. De bellmanske sange spillede dog en fremtrædende rolle i den kampagne for at læse svensk litteratur som Foreningen NORDEN i København og Københavns Amt iværksatte det følgende år, fortæller Selskabets formand, forfatteren Søren Sørensen.

-Men først i efteråret 1993 lykkedes det at samle så mange entusiaster at man kunne danne et litterært selskab og sammensætte en styrelse, således at man kunne indbyde folk til at tegne medlemskab. Det var en kreds af kunstnere og litterater der allerede længe havde arbejdet med Bellman: skuespilleren Nis Bank-Mikkelsen, opera-sanger Erik Harbo, visesangerne Hans Brodersen og Per Warming – der også var komponist, universitets- og gymnasielærere, oversætteren Anne Marie Bjerg og mig selv.

-Selskabet indrettede sig med det samme med et blad og iværksatte en skriftserie, og en sand entusiast tog på sig at dokumentere den danske Bellmantradition på en majestætisk dobbelt-cd; den udkom i 1999 og fik en jublende modtagelse i pressen og blandt pladelyttere.

-Selskabet understreger nemlig med sit navn at det handler om Bellman i Danmark. Svenske forskere omtaler Danmark som *Bellmans andra hemland*, og det er sådan set rigtigt nok. I perioder hvor hans forfatterskab er gledet

lidt i baggrunden i Sverige, har det blomstret hos os. Det er svært at finde en dansk digter/forfatter som ikke har beskæftiget sig med Bellman, og antallet af danske sange osv. med melodier man har lånt fra ham, er meget stort: knap 400 har man registreret blandt trykte og publicerede og nye kommer stadig til.

Det handler om Bellman i Danmark } -Selv en så elsket sang som *Højt fra træets grønne top* skrev Peter Faber oprindeligt på en Bellmanmelodi. Bournonville har skrevet en ballet, komponister som Lumbye, August Enna og Knudaaage Riisager har været der. Der synes altså rigeligt at tage af og tage fat på - som da han i 1940 rundede de 200 og i 1990 de 250. Det gør Selskabet så også.

Indsatser i jubilæumsåret

-I god tid før årsskiftet rettede vi henvendelse til Danmark Radio og andre stationer, til Det Kongelige Teater, Det Kongelige Bibliotek, landets biblioteker, litterære og musikalske institutioner, ja, vi har endda tilbudt museer og udstillingshuse at vise Selskabets store samling af kunstværker (i kopi oftest) med Bellmanmotiver, en udstilling vi tidligere har vist på Musikhistorisk Museum og på Frederiks Bastion i de glade dage da den blev bestyret af Foreningen NORDEN.

-Dags- og ugepressen ligeledes. Politiken bringer hver tirsdag et digt til fornøjelig læsning og eftertanke, dagen før 275-årsdagen var det Klaus Rifbjergs digt *På Bellmans tid* fra samlingen *Mytologi* 1970.

-Dagen efter holdt Selskabet årsmøde på Sveriges Ambassade, og her bestod programmet i at deltagerne sang danske og svenske sange på Bellmanmelodier til illustration af den historiske udvikling fra Bellmans egen trosbekendelse fra 1765: *Är jag född så vill jag lefva* og til nogle vers der var skrevet mandag morgen den 2.2. 2015 – et spænd på to et halvt århundrede.

Der blev også læst typiske citater fra de digtere og litteraturforskere, der i 225 år har kommenteret værket, bl.a. læste formanden for Blicherselskabet et stærkt digt af Steen Steensen Blicher fra dennes besøg i Stockholm og oplevelsen af den store Bellmanbuste i Djurgården. "Nordens største digter" er en ofte forekommende betegnelse i litteraturen.

Årets danske klassiker er Sophus Claussen; hans spændende forfatterskab i digte og romaner fejres på den danske klassikerdag den 22. september. Selskabet Bellman

er selvsagt også med, selvsagt, fordi Sophus Claussen er en af de mange Bellmankendere i den danske litteraturhistorie.

Stor antologi

-Selskabets tungestvejende bidrag til mindeåret er et stor antologi af essays og litteraturhistoriske artikler, skrevet af danske, svenske, norske og ikke-nordiske forskere og Bellmankendere. Bogen indledes poetisk med en nyskrevet hyldestdigt af Benny Andersen og afsluttes med en Sophienholmsonet, som jeg skrev for ti år siden. Redaktørerne forventer at kunne præsentere bogen på årsdagen for Selskabets stiftelse den 18. november, fortæller Søren Sørensen.

-En hovedbegivenhed bliver Bellmankoncerten ved udstillingsstedet Sophienholm i Lyngby ned til Bagsværd *Sø søndag den 16. august*. Her vil publikum møde to af nutidens og alle tiders fineste Bellmantolkere, nemlig Nis Bank-Mikkelsen og hans svenske kollega Martin Bagge. Begge har indspillet adskillige lp'er og cd'er med store dele af Bellmans værk; de er meget forskellige, men også meget trofaste over for det originale hos Bellman.

-Ved København læser-kampagnen i marts talte provst Hans Lundsteen om jordisk og himmelsk kærlighed i Bellmans forfatterskab; Hans Lundsteen har øvet den bedrift at oversætte alle Bellmans religiøse digte – en side af digteren som hidtil har været overset eller ligefrem fornægtet.

-Når forfatter- og oversættercenteret Hald Hovedgård ved Viborg holder sin store bogdag den 30. maj, vil Selskabet være der og fortælle om vor digter, og hvad der ellers vil foregå, det afhænger af hvordan bl.a. Foreningen NORDEN's lokalafdelinger vil finde det passende at fejre Nordens største digter.

-Der er nok at tage fat på. Det allerbedste, set fra Selskabets side, vil være, at enhver litterært og musikalsk interesseret medborger finder Fredmans Epistlar og Fredmans Sanger, Bellmans religiøse digtning eller nogle af de mange værker, der er skrevet af danske digtere som Hertz og Heiberg, Drachmann og Harald Bergstedt, slutter Søren Sørensen selv forfatter af flere værker om den svenske digter.

På skiltet som Bellman viser, står der på latin: Han lagde Danmark under sine fødder.

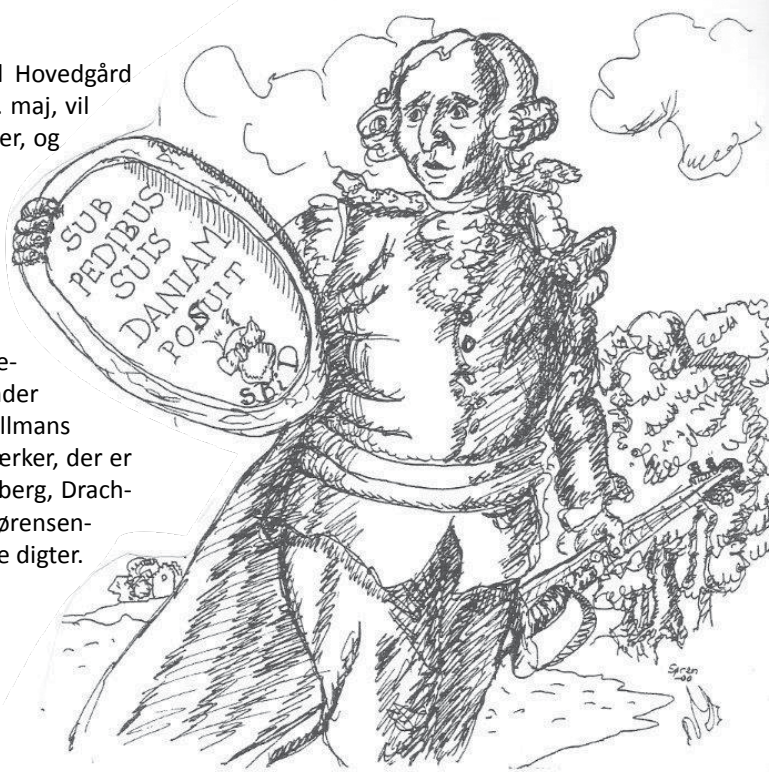
Søren Sørensen-bøger om Bellman

Forfatter af bl.a.: *Sisyphos i Slotsvagten* Roman 2009 Forlaget Multivers. Handlingen udspiller sig mellem 27.marts og 18. april 1794, begyndende med CMBs og Sergels tilbagekomst fra herregårdet Stäket på årsdagen for Gustav III's død, fire dage før CMB indsættes i Slotsvagten; Lovisa sætter sig for at få udgivet hans samlede værker og skaffe sig selv overblik over hans poetiske produktion gennem kontakt med en række personer som gennem årene har fulgt den. I forbindelse med påsken får hun lov til at have ham hjemme nogle timer.

SophienholmSonetter. Forlaget Ordret 2006. 15 sonetter om karakteristiske træk ved Bellmans digtning og musikvalg.

Otte Elegiske Epistler Fra En Digers Sidste Dage. Forlaget Ordret 2014. Frit fortolkede og opdigtede episoder fra Carl Michael Bellmans sidste år, tragisk og humoristisk blandet.

Troldspejl og andre digte. Forlaget Attika 2008. Titlen på digtsamlinger refererer til en episoden i romanen *Sisyphos i Slotsvagten*, flere af digtene har Bellmanmotiver, de fleste har nordiske motiver hentet fra digterens utallige rejser rundt om i de nordiske lande.

Da ånden slap ud af flasken

Aktuel og velskrevet bog om forholdene i Grønland

-De kommende års debat om rigsfællesskabet vil kræve velkvalificerede og lydhøre deltagere, og mange hindringer skal overvindes, hvis samtalen skal udvikle sig gavnligt, konkluderer journalisten og tidligere TV-studievært *Martin Breum* i sin nye bog "Balladen om Grønland", og han fortsætter:

-Samtalen mellem Grønland og Danmark har altid været tynget af det usagte, af uligheden og den sproglige kløft, men der er ingen vej uden om. Selvstyreloven plantede muligheden for løsrivelse solidt på den grønlandske dagsorden, ånden er ude af flasken, og den hopper ikke ned igen foreløbig. Hele den grønlandske nation har længe været på vej, og i Danmark er politikerne og mange andre heldigvis ved at erkende, at indretningen af forholdet til Grønland hører til nationens topprioriteter.

Inden denne epilog har Martin Beaum, der er velkendt med forholdene i Grønland og senest i 2013 udgav den nyeste udgave af sin bog "Når isen forsvinder", budt læserne på en rejse blandt Grønlands ledere og blandt fiskere, præster, unge og gamle rundt om i verdens største ø – der alle har en mening om fremtiden og om danskerne som koloniherrer gennem næsten 300 år.

Med blik for den gode historie (ofte med et glimt i øjet) og med stærke interviews også med danske politikere som Mogens Lykketoft og Uffe Ellemann Jensen fører Martin Breum os langt ind i den hastige forandringsproces i dette arktiske samfund, med de mange råstoffer som Grønland er så rig på – og som samtidig flere årsager er så usikker over for udnyttelsen af.

Martin Breum – i dag selvstændig og i færd med en række produktioner om Grønlands, Færøernes og Danmarks indbyrdes forhold.

Selvom "Balladen om Grønland" udkom i efteråret, kunne forfatteren- og journalisten dog ikke nå at få den sidste - og væsentlige nyhed med: Aleqa Hammonds fratræden som landsstyreformand og det efterfølgende nyvalg til landsstyret. Men den udførlige skildring af hendes stålsatte vilje til Grønlands snarlige løsrivelse bliver ikke mindre interessant at læse om af den grund, og hendes ønsker og drømme er hun jo bestemt ikke alene om nu og fremover.

Balladen om Grønland –trangen til løsrivelse, råstofferne og Danmarks dilemma. *Martin Breum. Forlaget Gyldendal. 248 sider, 249, 95 kr. (vejl.)*

Aleqa Hammond vakte røre med sin udtalelse i dansk tv: Rigsfællesskabet er lidt som et ægteskab, men nu er det altså sat på hold. Nu taler vi om en lykkelig skilsmisse. Det er kun et spørgsmål om tid!

Svensk forfatterbesøg på skoler i Jylland

Af skolekonsulent Ditte Plauborg, landskontoret

I uge 12 fik ca. 460 skoleelever på otte forskellige skoler i henholdsvis Holstebro, Ringkøbing og Brande mulighed for at stille deres skandinaviske sprogører ind på svensk, da børne- og ungdomsforfatter Sofia Nordin kom på besøg som en del af Nordisk forfatterbesøg 2015.

Siden 2010 har Nordisk forfatterbesøg været et fast årligt arrangement hos Foreningen NORDEN. Konceptet Nordisk forfatterbesøg er simpelt: Foreningen NORDEN sender nordiske børne- og ungdomsforfattere rundt til forskellige skoler, hvor forfatteren holder foredrag.

I år kom Sofia Nordin, som i år 2014 blev nomineret til Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris, på besøg i uge 12, hvor hun besøgte skoler i Holstebro, Ringkøbing og Brande. Under besøget fortalte Sofia blandt andet om hendes bøger 'Äventyrsveckan' og 'En sekund i taget' samt om hendes forfatterskab - det hele foregik selvfølgelig på svensk.

Rundturen i Midt- og Vestjylland begyndte d. 17. marts i Holstebro, hvor Sofia besøgte Tvis Skoles 6. klasse, samt Ellebæksskolens 6. klasser. Om aftenen var hun booket ind på et event på Holstebro bibliotek, hvor hun holdte et foredrag for Talentakademiets spirende forfatterlinje. D. 18. marts fortsatte Sofia dagen i Ringkøbing, hvor hun var fuldt booket hele dagen på tre forskellige skoler. Torsdag d. 19. marts sluttede hun turnéen af i Brande, hvor hun holdte foredrag hele formiddagen på Dalgasskolen for deres 3., 4. og 5. klasser. Eftermiddagen sluttede hun af på Præstelundskolen.

Hvert år oplever vi stor interesse for projektet, men særligt for i år har været, at vi har valgt at sprede arrangementet ud, således vi undgik de allerstørste byer. Dette har gjort at vi har oplevet stor interesse og engagement for skolerne, hvor ca. 460 elever tilsammen har været med til foredragene.

Også NORDEN's lokalafdelinger har været engagerede og interesserede i Nordisk forfatterbesøg, hvor især Merete Riber, Mette Ellekilde, Lisbeth Bjørn Hansen & Bodil Porsbjerg har deltaget i planlægningen, foredragene og sørget for at transportere Sofia rundt til de forskellige skoler. ■

Forfatteren Sofia Nordin

Om forfatteren:

Sofia Nordin udgav sin først børne- og ungdomsbog i år 2003 med titlen 'Äventyrsveckan'. Hun tager gerne temaer op, som børn og unge er optaget af, men som kan være vanskeligt for mange at snakke om. De typiske temaer er: stærke følelser, normer, sociale hierarkier og ensomhed.

I 2014 blev hun nomineret til Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris med bogen 'En sekund i taget' som er en gribende, intens og skræmmende fortælling om livet efter katastrofen. Ifølge anmelderne kryber den ind under huden på læseren, stiller spørgsmål om vores eksistens og konfronterer os med aspekter af livet, vi helst ikke vil tænke på. Sofia Nordin har desuden udgivet to voksen-romaner.

Følgende er nominerede til Nordisk Råds Litteraturpris 2015

Danmark

Pia Juul: Avuncular. Onkelagtige tekster
Digtsamling, Tiderne Skifter, 2014

Helle Helle: Hvis det er
Roman, Samleren, 2014
Det samiske sprogområde

Niillas Holmberg: amas amas amasmuvvat
Digtsamling, DAT, 2013

Finland

Peter Sandström: Transparente Blanche
Roman, Schildts & Söderströms, 2014

Hannu Raittila: Terminaali (Terminal)
Roman, Siltala, 2013

Færøerne

Sólrún Michelsen: Hinumegin er mars (På den anden side er marts, Dansk oversættelse af Kirsten Brix)
Roman, Mentunargrunnur Studentafelagsins, 2013

Island

Jón Kalman Stefánsson: Fiskarnir hafa enga fætur (Fiskarna har inga fötter)
Roman, Bjartur, 2013

Helle Helle

Sverige

Therese Bohman: Den andra kvinnan
Roman, Norstedts, 2014

Þorsteinn frá Hamri: Skessukatlar (Jättegrytor)
Digte, Mál og menning, 2013

Norge

Kristine Næss: Bare et menneske
Roman, Oktober, 2014

Grønland

Niviaq Korneliussen: HOMO sapienne
Roman, Milik, 2014

Jon Fosse: Trilogien: Andvake. Olavs draumar. Kveldsvævd
Roman, Samlaget, 2014

Bruno K. Öijer: Och natten viskade Annabel Lee
Digtsamling, Wahlström & Widstrand, 2014

Åland

Karin Erlandsson: Minkriket
Roman, Schildts & Söderströms, 2014

Vinderen vælges af Bedømmelseskomitéen for Nordisk Råds litteraturpris og offentliggøres under Nordisk Råds Prisuddeling 27. oktober i Reykjavik. Prissummen udgør 350.000 danske kroner.

(Norden.org)

Pia Juul

Hallå nordiska bokcirklar!

Vi är ett gäng damer i Föreningen Norden i Norrköping, Sverige, som under några år hållit igång en bokcirkel där vi läser och diskuterar nordisk skönlitteratur. Vi försöker läsa en finländsk, en dansk, en norsk och en isländsk roman i svensk översättning varje termin. Särskilt roligt tycker vi naturligtvis det är att läsa den bok som fått Nordiska rådets litteraturpris, Hägring 38 av Kjell Westö.

För att ytterligare vidga och fördjupa våra kunskaper om nordisk litteratur, skulle vi vilja ha kontakt med andra bokcirklar i Norden. Vi skulle kunna tipsa varandra om författare och bra böcker, utbyta åsikter, kanske träffas. Intresserade? Kontakta i så fall Ulla Jeneskog på mejladress: ulla.jeneskog@gmail.com

Om Kunsten at Tale Finsk

Af Søren Sørensen

Gert Lyng Sørensens bog "Kunsten af tale Finsk" har som undertitel "Et kærligt portræt af Finland". Det må vist nærmest betegnes som forbrugervildledning. Har man besøgt Finland så mange gange som nogle af os har, tager det ikke mange siders læsning at se at her er der sket en forveksling. Bogen er nemlig et kærligt portræt af Gert Lyng Sørensen, og han er ikke Finland, det ved enhver der har været der.

At tale finsk er ingen kunst; det behersker selv små børn. Derimod er det lidt af en kunst at beherske sin selvglæde. Man bliver bedt om at anmelde den og tænker: det skulle da være til politiet.

Gert Lyng Sørensen: Kunsten at Tale Finsk. Forlaget Siesta Århus 2014.

Nordisk konkurrence om byudvikling

Er din by i gang med at planlægge et udfordrende byudviklingsprojekt i forbindelse med et fysisk sted? Med Nordic Built Cities Challenge giver vi dig en unik mulighed for at få adgang til tværvideenskabelige, innovative løsninger fra hele Norden til jeres urbane udfordring.

Nordic Innovation, som er Nordisk Ministerråds institution for erhverv og handel, har lanceret Nordic Built Cities Challenge. Det er en åben, behovsbaseret konkurrence med formålet at udvikle og visualisere nordiske, innovative løsninger for smarte, attraktive og bæredygtige byer. Konkurrencen gennemføres fra marts 2015 til september 2016.

En nordisk jury vil anbefale op til 8 byudviklingsprojekter, og derefter beslutter Nordic Innovation hvilke projekter, der skal udgøre det endelige grundlag for Nordic Built Cities Challenge.

Hvert af de udvalgte projekter bliver vært for deres egen lokale konkurrence, som afholdes i september 2015. Én vinder fra hver lokal konkurrence får mulighed for at realisere sit forslag i dialog med projektejeren. Ud af disse lokale vindere udvælger den nordiske jury herefter en endelig, nordisk vinder af Nordic Built Challenge som får 1,2 mill. norske kr. ■

**DRØMMEFERIER
I EGEN BIL**

NORDIC TOURS er din personlige specialist når det gælder bilferier og rundrejser i de nordiske lande. Oplev midnatssolen på Nordkap, de norske fjorde, Hurtigruten, svensk idyl og samekultur i Lapland. Vi arrangerer også grupperejser. Se mere på www.nordictours.dk eller skriv til info@nordictours.dk.

5% rabat
for medlemmer af
Foreningen Norden
Kode **NORDEN15**

NORDIC TOURS
Vestergade 48H · DK-8000 Aarhus C

Slår et slag for sund kost i Norden

Det nordiske samarbejde om Nøglehulsmærket fyldte fem år i marts. Det fejres med nye, skærpede krav til fødevarerprodukter, for at få mærket. Mindre salt og mere fuldkorn er nogle af kravene. En række undersøgelser viser, at det fremmer folkesundheden markant, hvis forbrugerne køber nøglehulsmærkede varer.

De nordiske lande har i mange år via Nordisk Ministerråd samarbejdet om at udvikle de nordiske ernæringsanbefalinger, der danner basis for de enkelte landes kostråd. I de senere år har landene også haft et fælles fødevareremærke, Nøglehullet, som er baseret på disse anbefalinger.

- Nøglehulsmærket er væsentligt for myndighederne, da det giver mulighed for at videregive god og

let information. Men også forbrugerorganisationerne, detailhandelen og virksomhederne er involverede således, at vi samlet kan få den maksimale udnyttelse og brug af mærket, udtaler Nordisk Ministerråds generalsekretær *Dagfinn Høybråten* i forbindelse med jubilæet.

De nye krav, som nu vil påvirke hele "fødekæden" fra producent til forbruger, fastsættes i fællesskab i de nordiske lande og derfor vil krav til blandt andet mindre salt og mere fuldkorn træde i kraft i alle landene. Dog vil der være en overgangsperiode, så producenterne har mulighed for at tilpasse produkterne til de nye standarder. ■

(Norden.org)

Kulturrejse med musealt motorvognstog

Sommertur til Syd- og Mellemsverige
9.-15. august 2015 med Nordisk Jernbane-Klub

Nordisk Jernbane-Klubs sommertur går i år til Svealand. Turen udgår fra København med Øresundstog til Skåne, hvor vi skifter til klubbens norske motortog fra 1954, som vil føre os videre gennem Sverige.

I passende dagsetaper vil vi besøge en række interessante steder med tilknytning til jernbane eller svensk historie og kultur. På vejen besøger vi Motormuseet i Motala og sejler gennem en del af Göta Kanals slusesystem med den stejleste slusetrappe i Sverige. Vel ankommet til Svealand besøger vi Falun og Carl Larssons Sundborn. Sveriges Jernbanemuseum med 100 årige aner og samlinger fra de første svenske jernbaner er endnu et besøgsmaal, inden vi kommer til det anerige Uppsala med minder tilbage til Vikingetiden. Her besøges også museumsjernbanen "Lennakatten". Sidste besøgsmaal inden hjemturen er sølvmønen i Sala. På hjemturen besøges Arbejdets Museum i Norrköping.

Det detaljerede program kan ses på hjemmesiden: www.nojk.dk/udflugt.html. Her findes også oplysning om tilmelding og betaling.

Tilmelding snarest muligt og senest 11. maj 2015 på klubbens e-post mail@nojk.dk eller pr. brev til kassereren, Søren Agerskov, Strandvejen 18,2.tv., 2100 København Ø. Se på hjemmesiden de nærmere betingelser for tilmelding og betaling.

Nordisk Råd vil elektrificere Nordens transportnet

Et højhastighedstog fra Oslo til København, elektriske færger og flere elbiler er på ønskelisten, når Nordisk Råds erhvervsudvalg forhåbentlig mødes med de nordiske transportministre til maj. Det er svært at få en dialog over grænserne på transportområdet, ifølge udvalget, der tidligere forgæves har forsøgt at få ministrene i tale.

En fællesnordisk havn

Udvalget mener også, de nordiske lande skal se bort fra nationale grænser og i langt højere grad udbygge fælles faciliteter, eksempelvis i Gøteborg Havn.

Nordisk Råds erhvervsudvalg har længe opfordret de nordiske landes transportministre til en dialog om at skabe større sammenhæng mellem transportnet over grænserne. Ikke mindst spørgsmålet om en øget satsning på el i transportsektoren er presserende, mener udvalget.

- Vi har tidligere slået et slag for den såkaldte 8 millioner - by, med højhastighedstog, der forbinder Oslo, Gøteborg og København. Men vi mener faktisk, at man må se på hele transportsektoren i Norden lige fra elbiler til elfærger og at det er en opgave, de nordiske lande må samarbejde om, udtaler formanden for Nordisk Råds erhvervsudvalg, *Pyy Niemi*.

- Derfor vil vi invitere de nordiske transportministre til en rundbordssamtale til maj for at fremme dialogen på tværs af grænserne, da den nogle gange halter lidt på transportområdet. Vi håber, de vil tage udfordringen op og mødes med Nordisk Råds parlamentarikere, uddyber han.

Nordisk Råd inviterede også transportministrene til en rundbordssamtale i 2014, men ministrene ønskede ikke at mødes med erhvervsudvalget. Den nye invitation kommer kort tid efter et samlet debatindlæg fra de nordiske energiforsyningsselskaber, som netop understreger potentialet ved en større fællesnordisk satsning på el, også på transportområdet.

- Jeg mener sagtens Gøteborg Havn kan fungere som en fællesnordisk transporthub, hvor man kan satse på at udbygge bæredygtig transport for alle de nordiske lande, mener erhvervsudvalgets transportrapportør, *Gunvor Eldegaard*, Norge.

- Det samme gælder med tognettet. Der er jo ingen fidus i at udbygge nettet til grænsen, hvis der ikke bygges videre på den anden side, fortsætter hun.

I en tid hvor klimaspørgsmålet for alvor er på vej tilbage på dagsordenen spiller transportsektoren endvidere en stor rolle som kilde til op mod 25 % af alle klimaudslip.

- Vi må styrke transporten via elektrificerede tog og skibe og få den væk fra landevejene, det er den bedste vej mod mindre udslip, afslutter Eldegaard.

Nordisk Råds erhvervsudvalg mødtes med den svenske transportminister *Anna Johanson* på Rådsmødet i Stockholm i oktober, uden dog at komme videre med emnet.

Men nu har Rådet på sin samling på Åland 26-27. januar vedtaget igen at invitere alle de nordiske landes transportministre til en rundbordssamtale til maj, og Nordisk Råds erhvervsudvalg håber på en konstruktiv dialog med regeringerne.

■
Norden.org

Din Islandsoplevelse begynder hos Icelandair

- Op til fem daglige afgange fra København
- Sommerafgange fra Billund
- Individuelt underholdningssystem ombord
- 1 x 23 kg bagage uden ekstra omkostninger
- Vælg sæde uden gebyr

+ Bestil din rejse på www.icelandair.dk

Velkommen om bord!